

ŠKODA AUTO VYSOKÁ ŠKOLA o.p.s.

Studijní program: N0413A050001 Ekonomika a management

Studijní obor/specializace: Specializace Mezinárodní marketing

Americko-čínská obchodní válka a její význam pro mezinárodní obchod Diplomová práce

Bc. Sofia KOMAROVA

Vedoucí práce: Mgr. Emil Velinov, Ph.D.

ŠKODA AUTO Vysoká škola

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Sofia Komarova**

Studijní program: Ekonomika a management

Specializace: Mezinárodní marketing

Název tématu: **Americko-čínská obchodní válka a její význam pro mezinárodní obchod**

Cíl: Diplomová práce zkoumá hlavní a dílčí dopady americko-čínské obchodní války na mezinárodní obchod v Asii a Severní Americe na základě provedených analýz strategického managementu.

Rámcový obsah:

1. Na základě literární rešerše v oblasti mezinárodního obchodu, budou zkoumány hlavní a současné teoretické aspekty mezinárodního obchodu například Merkantalismus, regionalismus, přímé zahraniční investice.
2. Dále bude proveden kvantitativní výzkum politických, ekonomických, sociálních, environmentálního a technologických faktorů spojených s americko-čínskou obchodní válkou a dopady na mezinárodní obchod zejména USA a Číny.
3. Praktická část zahrne podrobnou analýzu čínsko-americké obchodní války a hlavní výzvy a kroky v mezinárodním obchodu.

Rozsah práce: 55 – 65 stran

Seznam odborné literatury:

1. WILD, J. – WILD, K. *International Business: The Challenges of Globalization (What's New in Management)*. Boston: Pearson , 2021. 448 s. ISBN 978-0-134-72922-0.
2. LAWRENCE, L J. *The China-U.S. Trade War and Future Economic Relations*. Hong Kong: The Chinese University of Hong Kong Press, 2019. 224 s. ISBN 988-237-112-4.
3. HUA, S. *The Political Logic of the Us-China Trade War*. Louisville, USA: Lexington Books, 2022. 296 s. ISBN 978-1-7936-2498-7.
4. EVANS, O. The effects of US-China trade war and Trumponomics. [online]. 2019. URL: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/93682/1/MPRA_paper_93682.pdf.
5. VLADOS, C. The Dynamics of the Current Global Restructuring and Contemporary Framework of the US–China Trade War. [online]. 2020. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0974910119896636>.
6. KRUGMAN, P R. – OBSTFELD, M. – MELITZ, M J. *International trade: theory and policy*. Pearson, 2018. 368 s. The Pearson series in economics. ISBN 978-1-292-21635-5.

Datum zadání diplomové práce: červenec 2022

Termín odevzdání diplomové práce: květen 2023

L. S.

Elektronicky schváleno dne 6. 9. 2022

Sofia Komarova
Autorka práce

Elektronicky schváleno dne 6. 9. 2022

Mgr. Emil Velinov, Ph.D.
Vedoucí práce

Elektronicky schváleno dne 6. 9. 2022

doc. Ing. Pavel Štrach, Ph.D. et Ph.D.
Garant studijní specializace

Elektronicky schváleno dne 6. 9. 2022

doc. Ing. Pavel Mertlík, CSc.
Rektor ŠAVŠ

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval(a) samostatně a použité zdroje uvádím v seznamu literatury. Prohlašuji, že jsem se při vypracování řídil(a) vnitřním předpisem ŠKODA AUTO VYSOKÉ ŠKOLY o.p.s. (dále jen ŠAVŠ) směrnicí Vypracování závěrečné práce.

Jsem si vědom(a), že se na tuto závěrečnou práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, že se jedná ve smyslu § 60 o školní dílo a že podle § 35 odst. 3 je ŠAVŠ oprávněna mou prací využít k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna podle § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách.

Beru na vědomí, že ŠAVŠ má právo na uzavření licenční smlouvy k této práci za obvyklých podmínek. Užiji-li tuto práci, nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, mám povinnost o této skutečnosti informovat ŠAVŠ. V takovém případě má ŠAVŠ právo ode mne požadovat příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to až do jejich skutečné výše.

V Praze dne

Děkuji Mgr. Emilu Velinovi, Ph.D. za odborné vedení závěrečné práce, poskytování rad, informačních podkladů a motivace. Také děkuji doc. Ing. Janě Příkrylové, Ph.D. za profesionální dohled a zpětnou vazbu během tvorby závěrečné práce.

Obsah

Úvod.....	9
1 Teoretická východiska řešení	11
1.1 Základní koncepce mezinárodního obchodu.....	11
1.2 Teoretické předpoklady pro zavedení tarifů a role WTO v souvislosti s tarify	17
1.3 Současný vývoj světového obchodu	22
2 Příčiny obchodní války mezi Čínou a USA.....	29
2.1 PESTLE analýza Číny a USA.....	29
2.2 Časová osa obchodní války a obchodní deficit	36
2.3 Příklady netarifních legislativních obstrukcí.....	48
3 Dopady obchodní války.....	53
3.1 Dopad na obchod USA a Číny a na přímé zahraniční investice	53
3.2 Role WTO v řešení americko-čínského obchodního konfliktu	60
Závěr	62
Seznam literatury	65
Seznam obrázků a tabulek.....	84

Seznam použitých zkratk a symbolů

AIIB	Asijská investiční banka pro infrastrukturu
ASEAN	Integrace zemí jihovýchodní Asie
AU	Africká unie
BEA	Úřad ekonomické analýzy USA
BIS	Úřad průmyslu a bezpečnosti
BIT	Bilaterální investiční smlouva
BRI	Belt and Road Initiative
CFIUS	Komise pro zahraniční investice ve Spojených státech
ČLR	Čínská lidová republika
COFER	Světové měnové složení oficiálních devizových rezerv
DDA	Doha Development Agenda
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EHS	Evropské hospodářské společenství
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
FDI	Přímé zahraniční investice
G2	Skupina G2
G20	Skupina G20
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
IMF	Mezinárodní měnový fond
INE	Šanghajská mezinárodní energetická burza
NAFTA	Severoamerická dohoda o volném obchodu
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OAU	Organizace africké jednoty
RMB	Čínský jüan

RTA	Regionální obchodní dohoda
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar
USITC	Komise Spojených států pro mezinárodní obchod
USMCA	Dohoda USA-Mexiko-Kanada
USTR	Úřad obchodního zástupce Spojených států
WTO	Světová obchodní organizace

Úvod

Tato diplomová práce je věnována tématu americko-čínské obchodní války. Cílem práce je zkoumat hlavní a dílčí dopady americko-čínské obchodní války na mezinárodní obchod v Asii a Severní Americe, zejména v USA a Číně.

Toto téma je relevantní pro výzkum, protože v současné době jsou USA a Čína dvěma největšími světovými ekonomikami – neformálně nazývanými "The Group of Two" (G2) (Collins, 2022). Považuji toto téma za nesmírně důležité pro výzkum, protože tento obchodní konflikt negativně ovlivňuje nejen ekonomiky 2 protagonistů, ale také celou světovou ekonomiku, protože celkový podíl G2 na HDP v roce 2022 činil 43,5 % (41 % v roce 2021) (IMF 1, 2023).

Mojí osobní motivací k výzkumu tohoto tématu je především zvědavost o tom, jak se mění mezinárodní obchodní toky v důsledku obchodní války a jak se přímé zahraniční investice Číny a USA přesouvají do jiných geografických oblastí. Jinými slovy, které země se v procesu mezinárodního obchodu stávají novými nejdůležitějšími obchodními partnery obou ekonomik zapojených do obchodní války.

Tato práce zkoumá teoretické aspekty mezinárodního obchodu, jako jsou dvoustranné smlouvy, merkantilismus a protekcionismus. Dále jsou prezentovány teoretické předpoklady pro zavedení tarifů a role WTO v souvislosti s tarify. Je také provedena analýza přímých zahraničních investic USA a Číny a jejich dynamiky za účasti dalších ekonomik světa. Tato práce také popisuje vztahy mezi Čínou a USA před nástupem Donalda Trumpa do funkce prezidenta a zejména vývoj obchodní války během jeho prezidentství a po něm.

Rovněž jsou popsány faktory, které vyvolaly konflikt, stejně jako jejich důsledky pro světovou ekonomiku. Za tímto účelem je provedena analýza vědecké literatury, odborných studií a srovnávací analýza založená na dostupných statistikách. Výzkumem jsou určeny a popsány hlavní příčiny obchodní války a její nejkritičtější oblasti. Za tímto účelem je použita PESTLE analýza pro obě země.

Neméně důležitým je zkoumání konkrétních kroků v časové ose Americko-čínské obchodní války. Jsou uvedeny příklady uvalených netarifních legislativních obstrukcí.

Na konci práce jsou uvedeny dopady této obchodní války na obchod mezi USA a Čínou a na její přímé zahraniční investice, a zda existuje možnost alespoň částečného ukončení tohoto konfliktu mezi zeměmi.

1 Teoretická východiska řešení

Mezinárodní obchod je důležitou a nedílnou součástí mezinárodních ekonomických vztahů. Na světovém trhu roste vzájemná závislost ekonomik jednotlivých států a globalizace ekonomiky jako celku. V tomto ohledu již není možné analyzovat vnitřní procesy jakékoli ekonomiky bez zkoumání vnějšího prostředí a jeho vlivu. Postavení státu na světovém trhu do značné míry závisí na účinnosti jeho zahraničněobchodní politiky.

1.1 Základní koncepce mezinárodního obchodu

Je důležité pochopit, že obchod mezi dvěma zeměmi lze provádět dvěma způsoby: prostřednictvím volného pohybu zboží (tzv. volný obchod) nebo v podmínkách, kdy existují omezení zavedená konkrétní zemí. Tato politika se zase nazývá protekcionismus a jejím hlavním cílem je ochrana národních výrobců před zahraniční konkurencí (Dunn, 2015).

Především teorie mezinárodního obchodu byly vytvořeny ve fázi vzniku světového trhu. Nicméně, v moderní době jsou stále velmi důležité, protože všichni zvažují otázky, které neztratily svůj význam: co a kde prodávat a kupovat.

Jednou ze základních teorií je tedy tradičně merkantilismus. Předpokládá se, že rodištěm merkantilismu je Anglie. Později se hlavní myšlenky této teorie rozšířily také do Rakouska, Německa a České republiky. Její zakladatelé vycházeli z myšlenky národních zájmů a ztotožňovali národní bohatství s drahými kovy, konkrétně se zlatem. Merkantilisté považovali za nutné všemi možnými silami stimulovat příliv peněz do země a zároveň bránit jejich odlivu. Z této myšlenky logicky vyplývá silná role státní moci a silná podpora národního hospodářství z její strany (Oatley, 2018).

Akumulace zlata také zvýšila počet mincí v oběhu, což následně stimulovalo obchodní aktivitu. Merkantilisté však považovali jakoukoli nekontrolovanou individuální aktivitu za nežádoucí, protože by mohla být v rozporu s prioritou státu – hromaděním národního bohatství.

Merkantilistická filozofie považovala "aktivní obchodní bilanci" za předpoklad státního bohatství. Pod aktivní obchodní bilancí merkantilisté rozuměli přebytek vývozu nad dovozem, který měl přispět k přílivu drahých kovů a zlata do rozpočtu

země. Úkolem státu bylo podporovat vývoz průmyslového zboží a bránit dovozu, zejména spotřebního zboží, které si země mohla vyrobit sama. Toho bylo dosaženo zavedením vysokých cel (hlavní nástroj protekcionistické politiky) a také stimulací domácí výroby, která zase byla (a je dodnes) charakteristickým rysem politiky substituce dovozu. V podmínkách politiky obchodní bilance prováděli vývozní operace obchodníci, nikoli výrobci zboží (Oatley, 2018).

Merkantilisté však nezohlednili, že aktivní obchodní bilance vede nejen k růstu množství peněz v zemi, ale také k růstu cen v zemi. V důsledku toho zboží vyrobené na domácím trhu ztrácí konkurenceschopnost na mezinárodním trhu v důsledku zvýšení jejich hodnoty.

Navzdory popularitě tohoto přístupu k mezinárodnímu obchodu je myšlenka merkantilismu poměrně kontroverzní, protože taková politika je proveditelná pouze v jedné zemi. Přebytek vývozu v jedné zemi současně předpokládá nedostatek dovozu v jiné zemi. Filozofie merkantilismu tak způsobila konflikty mezi zeměmi. V důsledku omezení platebních instrumentů na určitou dobu – při obchodování může stát pobírat výhody výhradně od jiného státu. Tato situace v mezinárodním obchodu je označována jako „soutěž s nulovým součtem“ (Oatley, 2018, str. 151).

Navzdory rozporům mnoho států dodnes používá myšlenky merkantilismu v hospodářské politice. Od sedmdesátých let se na světovém trhu začal rozvíjet tzv. neoprotekcionismus. Tento koncept kombinuje prvky volného obchodu s nástroji používanými v protekcionistických politikách (Baryshnikova, Naidenova a Shkryabina, 2020).

Předpokládá také, že země kromě tradičních metod ochrany národního trhu zavádějí různá netarifní omezení, která značně komplikují volný pohyb zboží mezi státy. Taková opatření mohou zahrnovat licencování produktů, jakož i různé požadavky a normy zaměřené na ochranu života a zdraví obyvatel (například environmentální normy). Omezováním dovozu z jiných zemí a stimulací domácí výroby se mnoho zemí snaží čelit také vysoké míře nezaměstnanosti (Volgina, 2019).

Z výše uvedeného vyplývá, že myšlenky merkantilismu vyhovovaly ekonomickým podmínkám doby. S vývojem ekonomického myšlení však právě kritika merkantilismu přispěla ke vzniku nových ekonomických teorií (Oleynov, 2020).

Praxe mezinárodního obchodu vyvrací merkantilistický postoj, že jedna země nutně vyhrává a druhá ztrácí. Země, která utrpí ztráty, by se logicky měla úplně přestat obchodovat. Z této myšlenky vycházel Adam Smith při vytváření teorie absolutní výhody v obchodování. Ve svém světoznámém díle „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“ (1776) ukázal, že základem oboustranně výhodného mezinárodního obchodu je rozdíl absolutních nákladů na výrobu zboží. To znamená, že pokud má jedna země absolutní výhodu ve specifických oblastech, je schopna vyrábět zboží s nižšími náklady na jednotku produkce než ostatní země (Volgina, 2019).

Z toho vyplývá, že obchod mezi zeměmi by měl být oboustranně výhodný. Každá ze zemí vyhraje za podmínky, že se bude spoléhat na existující absolutní výhodu a specializovat se na výrobu konkrétního zboží. To umožňuje zemím efektivněji využívat dostupné zdroje a při následné výměně vyrobeného zboží těžit z mezinárodního obchodu.

Pro úspěšnou realizaci oboustranně výhodného obchodu je však nezbytná absence protekcionistických bariér, které brání obchodním tokům a brání průmyslové specializaci zemí, což snižuje přínosy z obchodu a celkový blahobyt obchodních ekonomik. Proto byl Smith kategorickým zastáncem volného obchodu (angl. free trade), který zahrnuje minimální regulaci ekonomiky ze strany státu. Kritizoval také merkantilistické myšlenky, které, jak se ukázalo výše, naopak předpokládaly silné státní zásahy do ekonomiky (Oatley, 2018).

Smithova teorie byla samozřejmě založena na některých předpokladech, které byly dosti vzdálené realitě. Mezi nimi například ignorování dopravních nákladů nebo používání stejných výrobních technologií ze strany obchodujících zemí, což je samo o sobě krajně nepravděpodobné. S dalším rozvojem ekonomických teorií se však takové předpoklady postupně transformovaly a staly se realističtější odrazem stavu mezinárodního obchodu.

Dále se rozvinula teorie komparativních výhod. Významný klasický ekonom David Ricardo ve své knize “Zásady politické ekonomie a zdanění” (2004) ukázal, že obchod mezi zeměmi je založen na rozdílech v relativních, nikoli absolutních nákladech na výrobu zboží. V tomto případě lze teorii absolutní výhody považovat pouze za soukromý případ obecnější teorie komparativní výhody. Zákon

komparativních výhod naznačuje, že základ pro vzájemně výhodný obchod existuje i v případě, že jedna země nemá absolutní výhodu ve výrobě žádného z obou statků, zatímco druhá země má tuto absolutní výhodu v obou statcích. Tato teorie také tvrdí, že druhá země by se měla specializovat na výrobu a vývoz zboží, které poskytuje největší absolutní výhodu. Vzhledem k omezeným zdrojům ekonomiky má výroba určitého produktu své limity, které jsou srovnatelné s kompromisy. Jinými slovy, je nutné obětovat určité množství jednoho zboží, aby se vyrobilo více jiného (Krugman, Obstfeld a Melitz, 2018).

Ricardo (2004) potvrdil Smithovu tezi, že obchod není hra „s nulovým součtem“, kterou tvrdili merkantilisté. Obchod jednoznačně zlepšuje efektivitu výroby a přispívá k růstu blahobytu obou obchodujících zemí ve srovnání se situací před zahájením obchodu. Nehledě na svou pokrokovost Ricardova teorie neumožňuje vysvětlit důvody vzniku a změn moderní komoditní struktury mezinárodního obchodu. Předpokládal například, že práce je jediným a nejdůležitějším výrobním faktorem (cenou práce byla mzda). V analýze však bylo třeba zohlednit i další výrobní faktory. Tato teorie také nevysvětluje zdroje rozdílů v komparativní výhodě nebo proč ji některé země mají v konkrétním produktu a nikoli v jiném. Ricardova koncepce také předpokládala konstantní výrobní náklady, zatímco ve skutečnosti lze častěji pozorovat rostoucí náklady (Soukup, 2022; Volgina, 2019).

Ricardova teorie, opírající se o pracovní teorii hodnoty, však byla na svou dobu zcela logická. Postupem času však měnící se ekonomická realita vyžadovala její zlepšení.

Ačkoli je moderní mezinárodní obchod obtížné jednoduše charakterizovat, některé zásady, které vypracovali významní ekonomové před staletími, lze i v 21. století aplikovat na mezinárodní ekonomiku. Podle Krugmana, Obstfelda a Melitze (2018) lze například stále pozorovat fungování gravitačního modelu. Projevuje se tím, že obchod mezi dvěma zeměmi souvisí s velikostí jejich ekonomik. Tento model může také vysvětlit příčiny absence obchodu mezi zeměmi. V dnešní ekonomice navíc roste obchod se službami a převažuje výměna průmyslových výrobků, zatímco v minulosti měly naopak prvořadý význam primární produkty. Tento jev je patrný zejména v rozvojových zemích.

Důležité je také zmínit významnou roli regionálních obchodních dohod (RTA) v mezinárodním obchodě. Podle Krugmana, Obstfelda a Melitze (2018) mohou tyto dohody existovat ve formě zóny volného obchodu nebo celní unie. Celní unie je typem regionální integrace, při níž členské země neuvalují cla na obchod v rámci unie, ale dohodnou se mezi sebou na určité společné úrovni vnějších celních sazeb pro země mimo unii. Zatímco zóna volného obchodu také znamená absenci cel na domácí obchod, každá země si však může stanovit vlastní cla a obchodní politiku vůči zemím, které nejsou členy dohody.

Příklady takových zón volného obchodu jsou:

- Severoamerická dohoda o volném obchodu (NAFTA) mezi Kanadou, Mexikem a USA, platná od ledna 1994 do července 2020. V době svého vzniku byla tato dohoda nejrozsáhlejší dohodou o volném obchodu, jaká kdy byla sjednána. Prakticky odstranila všechna stávající cla mezi těmito třemi zeměmi. V červenci 2020 byla dohoda nahrazena novou Dohodou mezi USA, Mexikem a Kanadou (USMCA) (International trade administration 1, 2020).
- Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN) vzniklo v roce 1967 v Bangkoku podpisem deklarace ASEAN. Zakládajícími zeměmi byly Indonésie, Malajsie, Filipíny, Singapur a Thajsko. ASEAN nyní zahrnuje také Brunej (od roku 1984), Myanmar a Laos (od roku 1997), Vietnam (od roku 1995) a Kambodžu (od roku 1999) (ASEAN 1, 2020).

V roce 1992 byla založena zóna volného obchodu ASEAN (AFTA). V rámci dohody AFTA členské země postupně snižovaly cla na zboží, s nímž mezi sebou obchodují. Cíl dosáhnout volného obchodu v celém regionu ASEAN byl stanoven v roce 2015 během posledního kola snižování cel (ASEAN 2, 2020).

Příklady celních unií jsou:

- European Union (EU) – má své kořeny v období po druhé světové válce. Válečná devastace a touha po míru a stabilitě vedly v roce 1952 k vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). ESUO bylo založeno šesti zeměmi: Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko. Úspěch ESUO vedl k dalším integračním snahám a v roce 1957 byla podepsána Římská smlouva, která založila Evropské hospodářské

společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM). Cílem EHS bylo vytvořit společný trh s volným pohybem zboží, služeb, kapitálu a osob, zatímco EURATOM byl založen na podporu mírové jaderné spolupráce (Krugman, Obstfeld a Melitz, 2018; European Union 1, 2023).

V roce 1993 byla podepsána Maastrichtská smlouva, která založila Evropskou unii a vytvořila rámec pro eurozónu, společnou měnu mnoha zemí EU (European Union 2, 2023).

Dnes má EU 27 členských států a je významnou hospodářskou a politickou silou ve světě. Mezi cíle EU patří podpora hospodářské spolupráce a integrace, ochrana lidských práv, podpora kulturní a sociální spolupráce a udržování míru a stability v Evropě i mimo ni (European Union 3, 2023; European Union 4, 2023).

- Společný jižní trh (MERCOSUR). MERCOSUR je celní unie, kterou v roce 1991 vytvořily Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay. Členem byla také Venezuela, která však již členem není, zatímco Bolívie se právě stává plnoprávným členem. Hlavním cílem celní unie je podpora hospodářské integrace a spolupráce mezi členskými zeměmi v Jižní Americe (MERCOSUR 1, 2022; MERCOSUR 2, 2022).

Africká unie (AU) byla založena v roce 2002 a sdružuje 55 afrických zemí. AU nahradila jinou organizaci, Organizaci africké jednoty (OAU), která působila od roku 1963 a podporovala spolupráci mezi africkými zeměmi. AU není samostatnou arénou volného obchodu ani celní unií, ale učinila určité kroky k vytvoření arény volného obchodu na africkém kontinentu. V roce 2018 například AU zahájila činnost Africké kontinentální zóny volného obchodu (AfCFTA), jejímž cílem je odstranit cla v obchodu mezi africkými zeměmi (The African Union Commission, 2023).

Dohodu stále zvažují některé členské státy Africké unie. Nicméně až dohoda plně vstoupí v platnost, AfCFTA má potenciál stát se největší zónou volného obchodu na světě s celkovým počtem obyvatel 1,3 miliardy (International Trade Administration 2, 2022).

Činnost těchto regionálních organizací tak přispívá především k rozvoji ekonomik jejich členských zemí.

1.2 Teoretické předpoklady pro zavedení tarifů a role WTO v souvislosti s tarify

Clo (tarif) lze popsat jako poplatek uvalený vládou na dovážené nebo vyvážené zboží při překročení hranic. Cena dováženého nebo vyváženého zboží má tendenci se v důsledku cla zvyšovat. Clo se většinou používá jako nástroj obchodní politiky k regulaci toku zboží mezi zeměmi a k ochraně domácího průmyslu před zahraniční konkurencí. Obchodní tarify mohou být také použity k získání příjmů pro vládu nebo k řešení problémů, jako je nerovnováha v obchodu nebo obavy o národní bezpečnost (Khasbulatov, 2022).

Je důležité rozlišovat, jaké typy cel existují. Podle Varadzina (2013) se na základě důvodu (požadovaného účelu) zavedení rozlišují fiskální clo a ochranné clo. Fiskální cla slouží jako další zdroj doplnění státního rozpočtu. Je však důležité vzít v úvahu cenovou elasticitu poptávky po výrobku. V případě vysoké cenové elasticity povede zvýšení ceny ke snížení vládních příjmů, protože zvýšení ceny na domácím trhu bude menší než snížení spotřebovaného množství výrobku. Ochranná cla mají za cíl vytvořit nejlepší podmínky pro prosperitu domácí ekonomiky.

Podle vykonávané funkce lze rozlišit následující cla:

- Výchovné – je dočasné opatření k posílení postavení výrobce na trhu
- Reciproční – je reakce na opatření přijatá jinými obchodníky
- Antidumpingové – je uloženo proti dováženému zboží, které je na trhu dovozce prodáváno za dumpingové (nižší) ceny než podobné zboží na trhu vyvázející země. Jinými slovy, tato cla jsou určena k vyrovnání podmínek pro domácí výrobce
- Vyrovnávací – ukládá se v případě porušení vývozu komodity, na kterou byly poskytnuty státní dotace
- Prohibitivní – obvykle se jedná o vysoká cla, jejichž úkolem je zabránit dovozu určitého výrobku. Jejich použití často vůbec znemožňuje dovoz.

Další klasifikace rozlišuje druhy cel podle předmětu zdanění, a to cla na dovoz nebo na vývoz. Mezi nejčastější patří dovozní cla, která mohou být uplatňována za účelem doplnění rozpočtu nebo podpory vývozu. Vývozní cla se naopak používají

poměrně zřídka, a to především k udržení nízké domácí ceny ve srovnání s cenou na zahraničním trhu.

Důležité je také rozlišovat klasifikaci cel podle způsobu účtování. Například clo účtované jako určitá částka za jednotku zboží (objem, kusy atd.) se nazývá specifické clo. Dalším typem je hodnotové clo. Účtuje se jako procento z hodnoty komodity. Sazba může být také diferencovaná, tj. může kombinovat oba předchozí typy sazeb (například 15 % celní hodnoty, ale ne více než 20 USD za tunu) (Varadzin, 2013).

Zavádění určitých cel ve světovém obchodu kontroluje Světová obchodní organizace (WTO). Tato organizace byla založena po skončení Druhé světové války v roce 1947 za účelem regulace mezinárodního obchodu se stala nástupcem Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT). K podpisu dohody se v Ženevě sešlo 23 členských zemí, jejichž podíl na světovém obchodu v té době činil přibližně 80 %. V důsledku první série obchodních jednání (první „kolo“) bylo dosaženo dohody o snížení cel v průměru o 35 %. Později, v roce 1995, byla GATT přejmenována na Světovou obchodní organizaci. WTO je jediným mezinárodním orgánem, který se zabývá pravidly globálního obchodu mezi státy. V současné době je členy WTO 164 zemí a jejich podíl na světovém obchodu činí 98 %. Hlavním cílem WTO je podle jejích oficiálních internetových stránek „ensure that trade flows as smoothly, predictably and freely as possible“ (WTO 1, 2022).

Hlavní náplní činnosti WTO jsou však obchodní bariéry a jednání mezi členskými zeměmi s cílem vyřešit případné neshody, které brání volnému obchodu. Navzdory tomu, že jedním ze základních principů systému WTO je snižování obchodních bariér mezi zeměmi, členské země samotné se mezi sebou shodují na tom, do jaké míry by tyto bariéry měly být sníženy. Jejich vyjednávací pozice závisí na tom, nakolik jsou ochotny snížit překážky a co za to chtějí od ostatních zemí. Při vstupu do WTO si tak noví členové mohou zachovat nezbytnou úroveň celní ochrany pro trh zboží a služeb. To znamená, že navzdory členství ve WTO si členské státy vyhražují právo uplatňovat restriktivní opatření, která zabraňují dovozu, například v případech, kdy takový dovoz způsobí významnou újmu domácím výrobcům zboží nebo vede k narušení normálního stavu platební bilance. Tato omezení však podléhají pravidlům jasně stanoveným WTO.

Přes složitost a rozdíly v dohodách WTO v různých oblastech mezinárodního obchodu sama organizace identifikuje následující základní principy mnohostranného obchodu (WTO 2, 2022):

- Obchod mezi zeměmi musí probíhat bez diskriminace. Na jedné straně to znamená, že nelze uvalit žádné výhody pouze na jednoho obchodního partnera, aniž by byla stejná privilegia poskytnuta všem členským zemím WTO. V anglické terminologii se tento fenomén nazývá "Most-favoured-nation".

Na druhou stranu by se se zbožím, službami a duševním vlastnictvím vyrobeným v tuzemsku mělo „zacházet“ stejně jako se stejným zbožím dovezeným ze zahraničí. Působení tohoto principu ve vztahu k dováženému zboží a službám přitom začíná až od okamžiku, kdy proniknou na trh. Země tedy nemají zakázáno uvalovat cla na dovážené zboží, protože jsou vybírána dříve, než je zboží skutečně uvedeno na trh. Tento princip se nazývá "National treatment".

- Postupné zajištění volnějšího obchodu. Mezinárodní obchod lze samozřejmě stimulovat snižováním překážek. Zároveň je důležité poznamenat, že v závislosti na úrovni hospodářského rozvoje země dává WTO různou dobu na zavedení potřebných změn. Například rozvinutým zemím je obvykle poskytováno méně času než rozvojovým zemím.
- Mnohostranný obchod musí být transparentní a předvídatelný. V tomto případě může podnikatelský sektor plánovat své aktivity přehledněji. To následně stimuluje více investic, vytváření pracovních míst a zdravou hospodářskou soutěž, která spotřebitelům poskytuje větší výběr zboží a služeb spolu s rozumnějšími cenami.
- Cílem dohod WTO je rovněž podpora spravedlivé hospodářské soutěže v oblasti výroby a služeb, přestože umožňují některá omezení, například cla.
- WTO se snaží inspirovat země k hospodářskému rozvoji. Po výsledcích Uruguayského kola jednání, které mimo jiné vyústilo ve vytvoření WTO, ale zůstala řada agend v nedokončeném stavu. V tomto ohledu mnoho členských států WTO mělo zájem na dalším zlepšování obchodního systému. To následně určilo povahu nového kola obchodních jednání, které

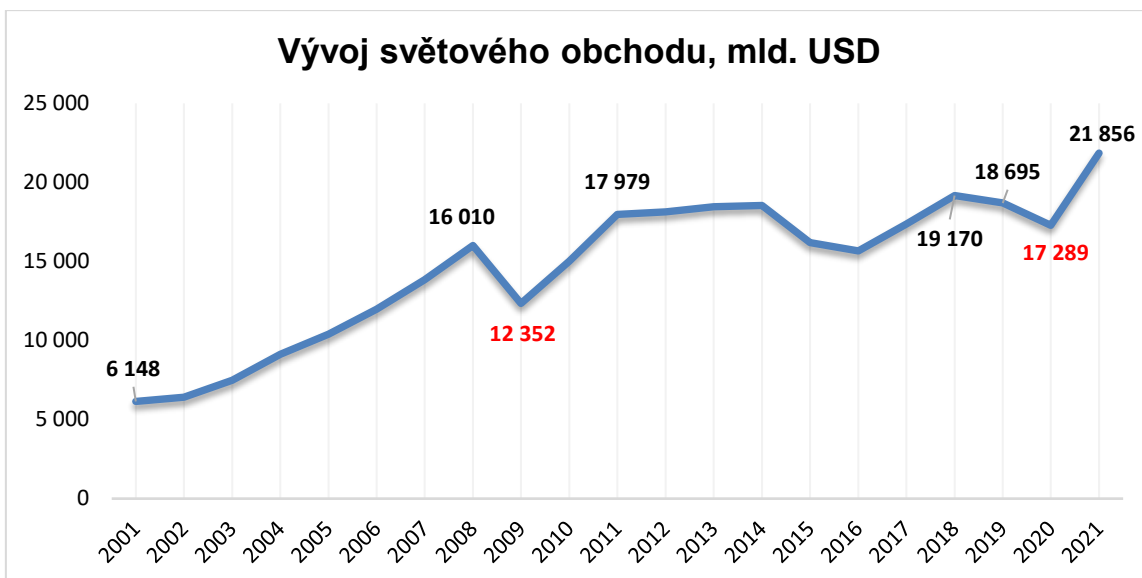
bylo zahájeno v roce 2001 v katarském hlavním městě Dauhá. Jmenuje se kolo z Dauhá (Doha Development Agenda, DDA) a pokračuje dodnes. Jeho hlavními úkoly jsou pokračování v hospodářských reformách a liberalizace světové obchodní politiky. Zaměřuje se na rozvojové a nejméně rozvinuté země, které mají větší potíže s prováděním nezbytných reforem.

WTO tak vytváří podmínky pro volný obchod a spravedlivou hospodářskou soutěž mezi všemi členy organizace, nicméně nezakazuje zemím používat určitá omezení v podobě cel.

Obecně lze říci, že vytvoření globální světové instituce WTO je odrazem globalizačních procesů ve světovém obchodu. Země aktivně otevírají své ekonomiky obchodu se zbytkem světa a snižují cla ve vzájemném obchodu. Moderní fáze globalizace (označovaná také jako Globalizace 3.0), která se datuje přibližně od roku 2001 (datum do značné míry spojené se vstupem Číny do WTO) do současnosti, byla rovněž podpořena rozvojem telekomunikačních technologií, dopravy a růstem nadnárodních korporací (MNC). Všudypřítomná digitalizace usnadnila podnikání v zahraničí tím, že snížila náklady na mezinárodní transakce. Výrazně se také zvýšil obchod mezi zeměmi, přímé zahraniční investice a s nimi i výměna technologií a kapitálové toky (Walker, 2007; McKinsey, 2016).

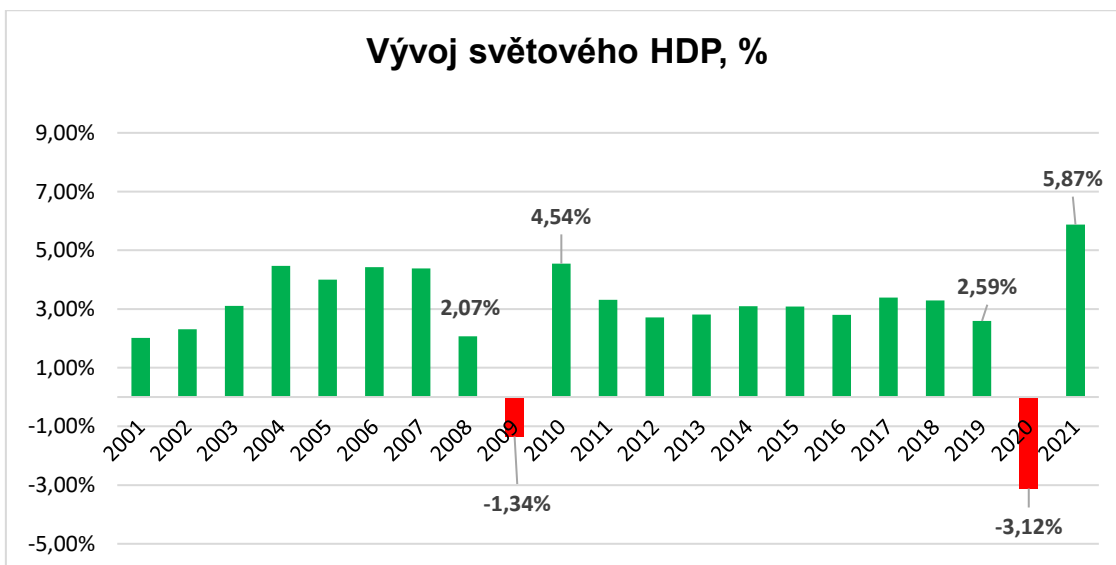
S příchodem globální finanční krize v letech 2008-2009 však došlo k výraznému omezení investičních toků i samotného světového obchodu. V krizových situacích mají oslabené ekonomiky tendenci zavádět protekcionistická opatření a obecně se odklonit od celosvětového trendu liberalizace ekonomiky. Lze tedy hovořit o vzniku tzv. deglobalizace. Podle Garcíi-Herrera a Tana (2020) se deglobalizace projevuje poklesem počtu interakcí mezi zeměmi, jako je pohyb osob, zahraniční obchod, výměna technologií, investice a další.

Deglobalizace opět nabrala na intenzitě s příchodem pandemie COVID-19. Většina světové ekonomiky byla prakticky zmrazena, globální dodavatelské řetězce narušeny, mnoho průmyslových odvětví bylo nuceno zastavit činnost a lidé zůstávali bez práce. V kvantitativním vyjádření se to projevilo poklesem světového obchodu v roce 2020 o 7,5 % ve srovnání s rokem 2019, který předcházel pandemii. Pokles po pandemii však nebyl tak dramatický jako v roce 2009, kdy se světový obchod snížil o téměř 23 % oproti roku 2008 (viz Obr. 1):

Obr. 1 Vývoj světového obchodu mezi lety 2001-2021, mld. USD (zpracováno z dat WTO 4 https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/trade_evolution_e/evolution_trade_wto_e.htm#fn_text-1)

Z obrázku 2 navíc vyplývá, že v roce 2020 došlo k celosvětovému poklesu HDP o 3,12 %, což je téměř dvojnásobek poklesu celosvětového HDP v roce 2009:

Obr. 2 Vývoj světového HDP mezi lety 2001-2021, % (zpracováno z dat Macrotrends 1 <https://www.macrotrends.net/countries/WLD/world/gdp-gross-domestic-product>)

Nicméně navzdory prudkému celosvětovému poklesu HDP v roce 2020 například země Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) získaly zpět ztracené pozice již v roce 2021 a dosáhly úrovně HDP vyšší než před pandemií (viz Tab. 1):

Tab. 1 HDP členů OECD mezi lety 2018-2021, mld. USD

Rok	HDP, mld. USD	Růst
2021	58 268,35	5,39 %
2020	52 517,05	- 4,24 %
2019	53 878,59	1,74 %
2018	53 365,83	2,35 %

Zdroj: zpracováno z dat Macrotrends 2 <https://www.macrotrends.net/countries/OED/oecd-members/gdp-gross-domestic-product>

Předpokládá se však, že v rozvojových zemích budou škody způsobené pandemií delší a závažnější (Schwab a Malleret, 2022).

Je také důležité poznamenat, že téměř všichni členové WTO jsou stranami jedné nebo více regionálních obchodních dohod. Celkový počet platných regionálních dohod o volném obchodu na konci roku 2022 činil tedy 356 (WTO 3, 2023). Z hlediska Světové obchodní organizace však regionální obchodní dohody oslabují mechanismy přijaté WTO k regulaci mezinárodního obchodu a jsou také překážkou globální hospodářské integrace. WTO proto prosazuje, aby obchodní politika členů RTA byla v souladu se standardy a normami WTO a aby samotné dohody nebyly uzavřeny pro nové členy (Khasbulatov, 2017; The World Bank 1, 2018).

Takže světová ekonomika nebyla nikdy v historii tak globalizovaná jako v současnosti. Podle Antràs (2020) moderní světová ekonomika skutečně vstoupila do fáze deglobalizace, zároveň však nelze popírat pokračování globalizace, i když pomalejším tempem.

1.3 Současný vývoj světového obchodu

Pro hlubší pochopení současného stavu světového obchodu z hlediska mezinárodních obchodních toků je nutné definovat některé další klíčové pojmy.

1.3.1 Přímé zahraniční investice

Jedním z nejdůležitějších pojmů pro další výzkum jsou přímé zahraniční investice (FDI). FDI lze popsat jako "jakoukoli investici, kterou firma investuje v jiné zemi" (Stanwick a Stanwick, 2020, str. 11). Národní společnost, která uskutečnila přímé zahraniční investice, se stává nadnárodní společností (Oatley, 2019). FDI mohou

sloužit například ke vstupu na nový trh, nalezení chybějících zdrojů, snížení výrobních nákladů nebo přístupu k novým technologiím. Proto firma, která chce zvýšit svou mezinárodní přítomnost, musí zvýšit své investice do zahraničních aktiv, což pomůže zvýšit její podíl na trhu.

V souvislosti s přímými zahraničními investicemi je také důležité si uvědomit pojmy "příliv FDI" a "odliv FDI". Přílivem FDI se rozumí čistý příliv investic od zahraničních subjektů do domácí ekonomiky dané země. Jedná se o důležitý ukazatel ekonomického zdraví a konkurenceschopnosti země, protože mohou přinést kapitál, technologie a pracovní příležitosti. Co se týče odlivu FDI, jedná se naopak o tok investic z domácí ekonomiky země do zahraničních subjektů. Zvýšení tohoto ukazatele může rovněž indikovat silnou domácí ekonomiku. Nadměrný odliv FDI však může vést k odlivu prostředků z národního hospodářství, zejména pokud jsou klíčová odvětví a zdroje přesouvány do zahraničí.

Investice jsou dnes mnohem důležitější než v předchozích stoletích, protože objem zahraničních investic se výrazně zvýšil, a to jak v absolutním, tak v relativním vyjádření. Většina aktivit MNC historicky zahrnovala investice amerických a japonských společností v Evropě nebo investice evropských či amerických společností v Japonsku. V posledním čtvrtstoletí však na mezinárodní scéně vzrostl význam rozvojové Asie jako místa pro činnost MNCs (Blackwill a Harris, 2021; Oatley, 2019).

1.3.2 Bilaterální a multilaterální obchodní smlouvy

Bilaterální mezinárodní smlouvy znamenají, že se na obchodu podílejí dvě země. Zapojené země jsou obvykle velké a vlivné. Směňují si výlučně zboží, které se vzájemně doplňují, a proto si navzájem přidávají hodnotu. Příkladem takového zboží je automobil a benzín. Jednání jsou v takovém případě méně časově náročná, protože se jich účastní pouze dvě země (Oatley, 2019).

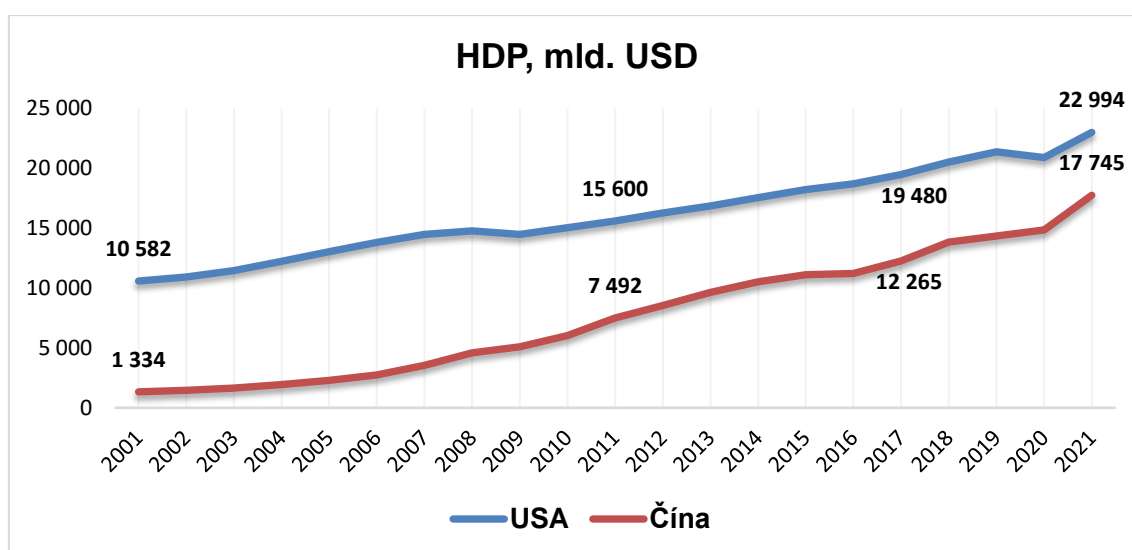
Pokud se na obchodu podílí více než dvě země, nazývají se tyto smlouvy multilaterálními. Zpravidla se uzavírají mezi několika zeměmi a na rozdíl od bilaterálních smluv zahrnují i výměnu služeb. Příkladem je dohoda mezi Spojenými státy, Mexikem a Kanadou (USMCA). Revize předchozí dohody NAFTA byla nutná kvůli dlouhému trvání (25 let) a nespokojenosti tehdejšího amerického prezidenta Donalda Trumpa s jejími podmínkami (Khasbulatov, 2017; Vasilieva 2019).

Důležitým pojmem je zde také Bilaterální investiční smlouva (BIT), což je dohoda mezi dvěma zeměmi, která definuje pravidla pro zahraniční investice v zemích druhé strany. Například Čínská lidová republika měla na začátku roku 2022 takové dohody s více než 100 zeměmi. Stojí však za zmínku, že USA považují čínské BIT za slabé ve srovnání se standardem, kterého se snaží dosáhnout samotné USA při svých jednáních (International Trade Administration 3, 2022).

Mnohé z existujících smluv však byly podepsány před desítkami let, ve zcela odlišném stavu světové ekonomiky. S příchodem krize COVID v roce 2020 se potřeba revize stávajících dohod stala obzvláště naléhavou, protože dříve zavedené procesy obchodní spolupráce selhaly, když nastaly nepředvídané okolnosti. Například OECD zahájila v březnu 2021 speciální program, jehož cílem je prozkoumat budoucnost investičních smluv a pomoci stávajícím starším smlouvám, aby byly dodržovány co nejracionálnějším a nejpragmatičtějším způsobem (OECD 3, 2021).

1.3.3 Pozice USA a Čína v mezinárodním obchodě

V současné době jsou ekonomiky USA a Číny dvě největší ekonomiky na světě. Od začátku nového kola jednání WTO v Dauhá v roce 2001, a do roku 2021 vzrostl čínský HDP 13,31krát (z 1 334 mld. USD na 17 745 mld. USD). Za stejné období vzrostl HDP Spojených států pouze 2,17krát (z 10 582 mld. USD na 22 994 mld. USD). Růst v obou ekonomikách je vidět na Obrázku 3:

Obr. 3 HDP USA a Číny mezi lety 2001-2021, mld. USD (zpracováno z dat Statista 1 a Statista 2)

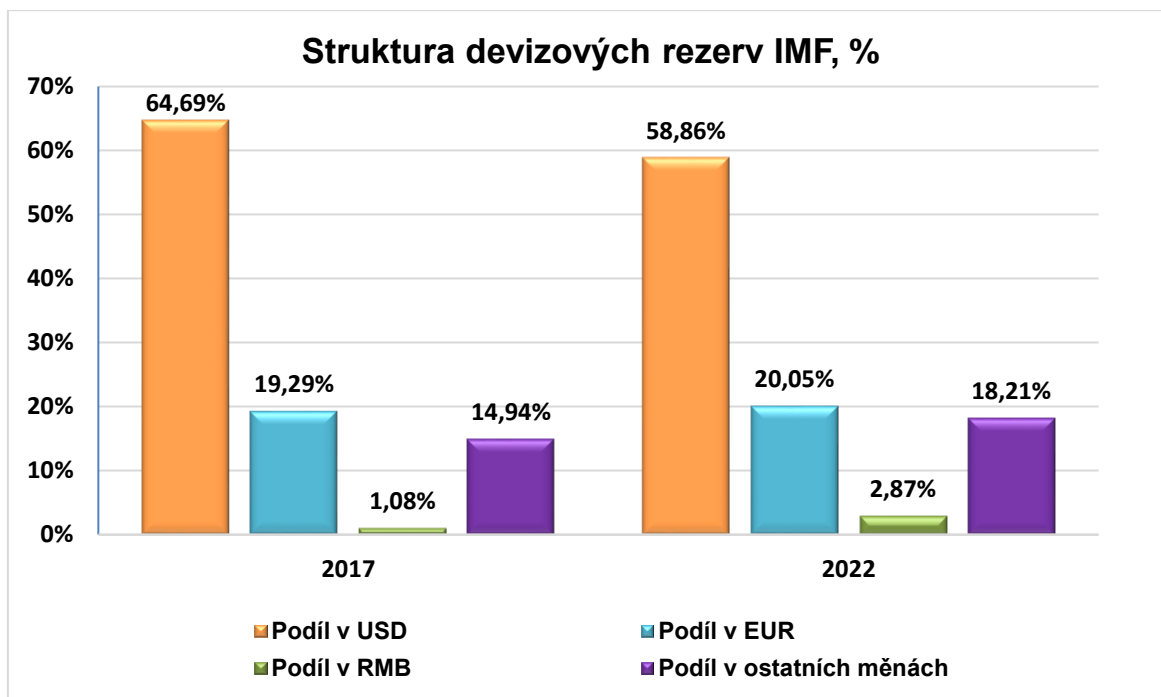
Obrázek 3 ukazuje, že americký HDP byl v roce 2001 téměř osmkrát vyšší než čínský. Jinými slovy, během stanoveného období rostla čínská ekonomika mnohem rychleji než ekonomika USA. V průměru za 21 let rostl HDP Číny o 14,1 % a HDP Spojených států o 4 %. Tempo růstu HDP USA se v roce 2008 v důsledku globální finanční krize zcela jistě zpomalilo. Například v roce 2009 klesl tento indikátor o 2 % oproti předchozímu roku, zatímco čínský HDP vzrostl o 11,2 %.

Z pohledu ukazatele HDP na hlavu však v roce 2021 je Čína na 52. místě s 12 321,5 USD na hlavu, zatímco USA jsou na 6. místě s 68 905,2 USD na hlavu (Statista 3, 2023). Tento rozdíl je samozřejmě ovlivněn velikostí populace, která v Číně v roce 2021 činila 1 412,6 mld. lidí, což je 4,25násobek populace USA (332,18 mil.) ve stejném roce (Statista 4, 2023).

Co se týče postavení národní měny, zcela jistě klíčovou roli ve celosvětovém obchodu hraje americký dolar. V době nástupu Donalda Trumpa do funkce amerického prezidenta v lednu 2017 se přibližně 90 % mezinárodních transakcí provádělo v dolarech. Ve třetím čtvrtletí roku 2019 se však dolar používal pouze ve 2/3 globálních obchodních transakcí (Ilyin, 2019).

Již několik let se projevuje vzrůstající trend některých států odmítat obchodovat v dolarech, nebo, jak to někteří výzkumníci nazývají, „vzdání se hegemonie dolaru/ opuštění dolarové hegemonie“ nebo „dedolarizace světové ekonomiky“. Například íránské vedení po uvalení nových sankcí ze strany Spojených států v roce 2018 zcela upustilo od používání americké měny v mezinárodních platbách a začalo pro zahraniční transakce používat euro (Ilyin, 2019).

Výše zmíněný trend dedolarizace lze vysledovat v datech IMF. Podíl dolaru na větovém měnovém složení oficiálních devizových rezerv (COFER) tedy postupně klesá (viz Obr. 4):

Obr. 4 Struktura devizových rezerv IMF v letech 2017 a 2022, % (zpracováno z dat IMF 2 <https://data.imf.org/regular.aspx?key=41175>)

Na začátku roku 2017 tak tvořil americký dolar 64,69 % světových devizových rezerv, euro 19,26 % a čínský jüan 1,08 %. Podle údajů za počátek roku 2022 ztratil podíl amerického dolaru 5,83procentních bodů, euro zůstalo na přibližně stejné úrovni, jenom plus 0,76 % a podíl jüanu vzrostl o 1,79 %.

Navzdory tomu, že dolar je stále hlavní měnou pro kotování ropy na většině světových burz, v březnu 2018 začalo obchodování s futures na ropu v jüanech na Šanghajské mezinárodní energetické burze (INE). Šanghajské energetické burze se podařilo stát platformou pro transakce bez účasti amerického dolaru. To vede k postupnému posilování jüanu a je možné, že petrojüan v budoucnu nahradí petrodolar.

Čína a USA jsou celkově hlavními obchodními partnery pro většinu světa (Lau, 2019). Důležité je také zjistit, kdo jsou hlavními obchodními partnery Číny a USA. Seznam pěti hlavních obchodních partnerů Číny (z hlediska vývozu) v letech 2017 až 2022 je tedy následující (viz Tab. 2 a Tab. 3):

Tab. 2 TOP-5 obchodních partnerů Číny mezi lety 2017-2022

Místo	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	USA	USA	USA	USA	USA	USA
2	Hongkong	Hongkong	Hongkong	Hongkong	Hongkong	Hongkong
3	Japonsko	Japonsko	Japonsko	Japonsko	Japonsko	Japonsko
4	Jižní Korea	Jižní Korea	Jižní Korea	Vietnam	Jižní Korea	Jižní Korea
5	Vietnam	Vietnam	Vietnam	Jižní Korea	Vietnam	Vietnam

Zdroj: zpracováno z dat The World Bank 2, Trading Economics a Worldstopexports

Tab. 3 Hodnota exportu TOP-5 obchodních partnerů Číny mezi lety 2017-2022, mld. USD

Místo	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	430,33	479,28	419,32	452,49	577,13	582,80
2	279,21	301,70	278,83	271,71	349,44	297,50
3	137,26	147,05	143,24	142,60	165,82	172,90
4	102,70	108,76	110,97	113,82	148,85	162,60
5	71,62	83,88	97,87	112,48	137,90	147,00

Zdroj: zpracováno ze stejných dat jako Tab. 2

Tabulka 2 jasně ukazuje, že hlavní obchodní partneři Číny se ve sledovaném období nezměnili. Co se týče USA, situace je následující (viz Tab. 4):

Tab. 4 TOP-5 obchodních partnerů USA mezi lety 2017-2022, mld. USD

Místo	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Kanada	Kanada	Kanada	Kanada	Kanada	Kanada
2	Mexiko	Mexiko	Mexiko	Mexiko	Mexiko	Mexiko
3	Čína	Čína	Čína	Čína	Čína	Čína
4	Japonsko	Japonsko	Japonsko	Japonsko	Japonsko	Japonsko
5	Spojené království	Spojené království	Spojené království	Spojené království	Jižní Korea	Spojené království

Zdroj: zpracováno z dat The World Bank 2, Statista 5 a United States Census Bureau

V číslech je objem vývozu USA do těchto zemí následující (viz Tab. 5):

Tab. 5 Hodnota exportu TOP-5 obchodních partnerů USA mezi lety 2017-2022, mld. USD

Místo	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	282,45	299,74	292,34	255,02	307,60	265,55
2	243,51	265,43	256,37	212,67	276,50	245,88
3	129,80	120,15	106,63	124,65	151,10	114,11
4	67,58	75,23	74,65	64,09	75,00	61,27
5	56,24	66,29	69,10	58,98	65,80	56,04

Zdroj: zpracováno ze stejných dat jako Tab. 4

Stejně jako v případě Číny se pět největších obchodních partnerů USA (z hlediska vývozu) v tomto období v podstatě nezměnilo. Pouze v roce 2021 Spojené království z tohoto seznamu dočasně vytlačila Jižní Korea.

Obchodní vztahy Číny s USA budou podrobněji zkoumány v následující kapitole.

2 Příčiny obchodní války mezi Čínou a USA

Před začátkem americko-čínské obchodní války byly obchodní vztahy mezi oběma zeměmi nejednoduché. USA dovážely z Číny značné množství zboží a vyvážely do Číny různé zboží a služby. Existovaly však dlouhodobé problémy týkající se krádeží duševního vlastnictví, přístupu na trh a obchodní nerovnováhy, které nakonec vedly k eskalaci napětí a zavedení cel z obou stran. Například USA zavedly 25% clo na import z Číny komponentů pro rentgenové přístroje a pneumatik pro letadla, na což Čína reagovala zavedením 25% cla na import z USA automobilů a sójových bobů (Lau, 2019).

Situace, kdy jedna země zavede protekcionistická opatření vůči jedné konkrétní zemi a druhá země reaguje podobným zvýšením cel a jinými druhy omezení na dovoz zboží a služeb, se nazývá obchodní válka. Může způsobit nebezpečné dopady, mezi které patří, například, měnová krize, uzavření velkého počtu podniků a masová nezaměstnanost. Obchodní válka je také projevem de-globalizace, kromě událostí popsaných v první kapitole. Obchodní bariéry ztěžují lidem přístup k levnějšímu zboží a obecně zvyšují životní náklady (Evans, 2019; Zhang, 2018; Kim, 2018).

Kromě narušení mezinárodního obchodu obecně a investičních procesů, obchodní válka také negativně ovlivňuje dobře fungující globální dodavatelské řetězce a způsobuje nejistotu v rozhodování firem po celém světě (Lau, 2019).

Tato kapitola je věnována příčinám obchodní války mezi USA a Čínou, její časové ose a případovým studiím zavedených omezení.

2.1 PESTLE analýza Činy a USA

Nejprve je důležité analyzovat různé faktory, které charakterizují Čínu a USA. To bude provedeno pomocí analýzy PESTLE (politické, ekonomické, sociální, technologické, legislativní a environmentální faktory). Tato metodika byla zvolena pro analýzu, protože pomocí ní lze určit vliv různých faktorů makroprostředí na podnikání a ekonomiku jako celek.

2.1.1 PESTLE analýza Činy

P – Politické faktory

Čína je socialistická země se systémem jedné strany. Politické prostředí je charakterizováno centralizací moci a kontrolou ze strany Komunistické strany Číny (KS Číny). Vláda se zaměřuje na udržení sociální stability a hraje také dominantní roli v hospodářském rozvoji země. Čína však také čelí geopolitickému napětí se zeměmi, jako jsou USA, Japonsko a Indie, které má dopad na její ekonomiku (Dreyer, 2018; Holslag, 2021).

V březnu 2023 byl Si Ťin-pching znovu zvolen do funkce hlavy ČLR. Od té doby se stal prvním prezidentem v historii země, který byl potvrzen na třetí pětileté funkční období. To je pro Čínu výhodou, protože její zahraniční a hospodářská politika je stabilní (Olsen, 2023).

K politickému napětí přispívá i "Tchajwanská problematika". Čínská vláda stále považuje území ostrova za odtrženou část Číny, která se v budoucnu k ní připojí.

E - Ekonomické faktory

V roce 1960 činil podíl Číny na světovém HDP pouze 4,29 %. V roce 1978, kdy Čína provedla hospodářské reformy a otevřela své hospodářství mezinárodnímu obchodu, činil její podíl na světovém HDP pouze 1,73 %. Od té doby Čína vykazuje fenomenální hospodářský růst (Lau, 2019; The World Bank 3, 2023). Čínská ekonomika je druhá největší na světě a na konci roku 2022 hodnota HDP dosáhla 18 100 mld. USD, což představuje 18,1 % světového HDP. Největší podíl na čínském HDP měl průmyslový sektor (33,2 %) (IMF 1, 2023; Statista 6, 2023).

Čínské národní hospodářské plánování je založeno na pětiletých plánech. Tento model centrálního plánování je klíčovou zásadou čínské vlády a pomáhá čínské ekonomice udržovat stabilní růst.

Průměrná skutečná míra inflace v Číně v letech 2012 až 2022 činí 2,06 % a IMF předpokládá, že v letech 2023 až 2027 bude průměrná míra inflace činit 2,02 % (Statista 7, 2022). Tato míra je ve srovnání s ostatními průmyslovými zeměmi poměrně nízká (Zhang, 2022).

Čína je v posledních letech trvale jedním z největších příjemců FDI na světě. Navzdory obtížným podmínkám způsobeným koronavirovou epidemií se Číně podařilo v roce 2020 vykázat růst přílivu FDI s hodnotou 149 mld. USD. A již v roce

2021 činil příliv přímých zahraničních investic 181 mld. USD, z čehož přibližně 19 % bylo investováno do průmyslového sektoru (UNCTAD 1, 2022).

ČLR je hlavním hráčem ve světovém obchodě. V posledních deseti letech je Čína největším světovým exportérem zboží. V roce 2022 dosáhne celkový čínský vývoz 3 593,60 mld. USD (The World Bank 4, 2023; China Customs, 2023).

Čína má historicky nízké náklady na pracovní sílu. To přitáhlo mnoho MNC k přemístění výroby do ČLR, což rovněž přispělo k hospodářskému oživení. S růstem ekonomiky však rostou i mzdy. Například čínské mzdy jsou již nyní vyšší než například v Argentině nebo Mexiku. Podle nejnovější zprávy Mezinárodní organizace práce (ILO) (2022) byl růst reálných mezd v Číně v letech 2008 až 2022 nejvyšší ze všech členských států G20¹. Lze tedy předpokládat, že se Čína postupně vzdaluje od svého statusu "levné pracovní síly".

S – Sociální faktory

Počet obyvatel Číny je největší na světě. Podle čínského Národního statistického úřadu bude mít Čína v roce 2022 1 411,75 mld. obyvatel. Ve srovnání s rokem 2021 (1 412,6 mld.) se počet obyvatel snížil o 850 tisíc. Jedná se o historicky první pokles zaznamenaný od roku 1961. Důvodem je především výrazný pokles porodnosti v Číně v posledním desetiletí, a to i přes zrušení politiky "jednoho dítěte" v roce 2021, a také problém rychle stárnoucí populace (Statista 4, 2023; Zhang, 2022; National Bureau of Statistics of China, 2023).

Nejbližším konkurentem Číny je v tomto ohledu Indie, která měla 1 406,63 mld. obyvatel v roce 2022. Očekává se, že Indie se v roce 2023 dostane na první místo, protože tempo růstu indické populace je vyšší než tempo růstu čínské populace (Statista 8, 2023).

Země se potýká s nedostatkem kvalifikované pracovní síly v důsledku vysokých nákladů na vzdělání a také se zrychlujícím se stárnutím populace. Čína proto přijímá opatření k získávání zahraničních odborníků. Například v roce 2021 byl v rámci čínské imigrační politiky zahájen program, který má usnadnit nábor zahraničních talentů (KPMG, 2021; OECD 2, 2022)

¹ Členy skupiny G20 jsou: Argentina, Austrálie, Brazílie, Kanada, Čína, Francie, Německo, Itálie, Indie, Indonésie, Japonsko, Mexiko, Korejská republika, Rusko, Saúdská Arábie, Jihoafrická republika, Turecko, Spojené království, Spojené státy a Evropská unie (G20, 2023).

T - Technologické faktory

Čína se chce stát světovým lídrem v oblasti vědy a technologií a je druhým největším investorem do výzkumu a vývoje na světě. Čína investuje velké prostředky do špičkových technologií a postupně se stává lídrem v oblastech, jako je umělá inteligence, síť 5G (v tomto odvětví je lídrem a poskytuje rychlejší síť než konkurence) a elektronický obchod. Čína rovněž realizuje programy na podporu masového inovačního podnikání s cílem rozšířit podnikání v digitální ekonomice (Reshetnikova, 2018; Statista 9, 2022).

Kromě toho má ČLR rychle se rozvíjející rozsáhlou telekomunikační infrastrukturu a největší počet uživatelů internetu na světě (1,05 mld. uživatelů internetu na začátku roku 2023) (Statista 10, 2023).

Na seznamu 100 největších společností světa je 11 čínských společností, mezi nimi například Alibaba Group Holding Ltd. a Tencent Holdings Ltd. (Statista 11, 2022).

Kromě toho Čína výrazně investuje do modernizace armády, vybavuje ji špičkovými technologiemi a různými inovacemi, což současnému čínskému prezidentovi umožňuje provádět tvrdší zahraniční politiku. Například v roce 2021 měla Čína druhé nejvyšší vojenské výdaje na světě (293 miliard USD) (Hua, 2022; SIPRI, 2022).

L – Legislativní faktory

Čína má složitý právní systém, který kombinuje tradice občanského a socialistického práva. V posledních letech Čína vyvinula značné úsilí o zlepšení svých zákonů na ochranu a prosazování práv duševního vlastnictví. Stále však existují obavy ohledně účinnosti těchto zákonů a prosazování práv duševního vlastnictví v Číně.

Navíc pokračující obchodní napětí Číny s USA přispělo ke zvýšené kontrole čínských obchodních praktik a ochrany duševního vlastnictví ze strany ostatních zemí (Qayyum a kol., 2022).

E – Environmentální faktory

Čína je známá vysokou úrovní znečištění vzduchu a vody, které silně ovlivňuje zdraví obyvatel měst, zejména se zvýšil nárůst respiračních a kardiovaskulárních onemocnění. Například Peking, který je prosperující a zároveň přelidněný, má

nedostatek sladké vody (Zhang, 2022). Čína je navíc jedním z největších zdrojů skleníkových plynů a zemí s nejvyššími emisemi oxidu uhličitého (UNEP, 2021).

Čínská vláda se snaží řešit problémy životního prostředí prostřednictvím politických iniciativ (například stanovila cíle pro snížení emisí, podporuje využívání udržitelných zdrojů a omezila počet automobilů na silnicích). Jelikož se však Čína snaží najít rovnováhu mezi hospodářským růstem a řešením problémů životního prostředí, nebylo zatím dosaženo velkého pokroku. Například v roce 2020 byla úroveň znečištění ovzduší v Číně šestkrát vyšší než norma stanovená Světovou zdravotnickou organizací (Greenstone, He a Lee, 2022).

2.1.2 PESTLE analýza USA

P – Politické faktory

USA jsou demokratickou zemí se systémem více politických stran. Dvě hlavní strany jsou: Demokratická strana, která je liberálnější, a Republikánská strana, která je historicky konzervativnější. Americký prezident je volen na čtyřleté období. Po Baracku Obamovi, který vládl dvě po sobě jdoucí období, se prezidenty stali Donald Trump a v současnosti Joe Biden. Protože se prezident často mění, znamená to nekonzistentní zahraniční a hospodářskou politiku státu, což může být pro pověst země na světové scéně nevýhodné.

Za prezidenta Trumpa například USA odstoupily od několika mezinárodních dohod: Organizace pro sociální a kulturní práva (UNESCO), Světové zdravotnické organizace (WHO), Pařížské dohody o klimatu a Společného komplexního akčního plánu pro Írán. To svědčilo o politice unilateralismusu Trumpovy administrativy, která silně kontrastovala s čínským multilateralismem a spoluprací v rámci BRI. Současný americký prezident Joe Biden však vrátil USA členství v Pařížské klimatické dohodě (Hua, 2022).

E - Ekonomické faktory

Ekonomika USA je první největší na světě a v 2022 hodnota HDP dosáhla 25 464 mld. USD, což představuje 25,4 % světového HDP. Také USA jsou na 6. místě s 68 905,2 USD na hlavu (IMF 1, 2023).

Existuje však hrozba, že by čínská ekonomika mohla v příštích dvou desetiletích předstihnout ekonomiku USA, neboť čínský HDP roste vyšším tempem než

americký. Přesto se zdá, že překonání amerického HDP na osobu není v současné době možné vzhledem k obrovskému počtu obyvatel ČLR. Je také důležité poznamenat, že ekonomika USA se nachází v postindustriální fázi, což znamená dominanci sektoru služeb. Například v roce 2021 tvořil HDP ze služeb 77,6 % celkového HDP Spojených států, zatímco průmyslový sektor přinesl 17,8 % (The World Bank 5, 2023).

Roční inflace se v USA za posledních 10 let zvýšila. Od roku 2012 do roku 2022 vzrostla z 2,07 % na 8,3. Podle prognózy IMF však do roku 2028 klesne tento ukazatel na 2,1 % (IMF 3, 2023).

Spojené státy jsou největším příjemcem přímých zahraničních investic na světě. Například v roce 2019 činil příliv investic do Ameriky 261 mld. USD. V důsledku pandemie koronaviru však v roce 2020 klesl o 42 % na 151 mld. USD. V roce 2021 se ale příliv přímých zahraničních investic oproti předchozímu roku více než zdvojnásobil na 367 mld. USD (UNCTAD 1, 2022).

USA mají také největší státní veřejný dluh na světě. Podle předběžných odhadů IMF se dluh Spojených států v roce 2022 rovná 30 986 mld. dolarů, což je o 21,6 % více než HDP země (Statista 12, 2023).

S - Sociální faktory

Počet obyvatel USA v roce 2022 podle předběžných odhadů činil 333,39 milionů. Nárůst počtu obyvatel oproti předchozímu roku (332,18 mil.) je nižší než 1 % (Statista 13, 2022).

Amerika byla v posledních 50 letech nejvýznamnějším místem pro migraci. Například v USA žije více než 51 milionů imigrantů, což je přibližně 15 % populace (UN Migration, 2022). Spojené státy jsou tedy rozmanitou společností s mnoha různými etnickými a kulturními skupinami.

USA jsou domovem mnoha slavných univerzit, například Harvardovy univerzity nebo Stanfordovy univerzity.

T – Technologické faktory

Spojené státy jsou již mnoho let světovým lídrem v oblasti technologických inovací. Mají také silnou podnikatelskou kulturu a mnoho začínajících podniků a inkubátorů se sídlem v USA. V Silicon Valley sídlí mnoho předních světových technologických

společností, například Apple Inc., Google LLC, Microsoft Corp., Intel Corp. atd (Statista, 11, 2022).

Tempo technologických inovací a změn je v USA extrémně rychlé a aktivně se rozvíjejí oblasti, jako je umělá inteligence, blockchain a kvantová výpočetní technika. Amerika vede ve světě ve výdajích na výzkum a vývoj a odhaduje se, že v roce 2022 Spojené státy investovaly do výzkumu a vývoje 679 mld. USD (Statista 14, 2022).

Země však čelí vážným výzvám ze strany Číny, jejíž technologický odstup od USA se rychle snižuje. Například v technologii 5G je Čína dokonce před USA, a přestože obě země již dosáhly plošného zavedení sítí 5G (Čína - 356 měst, USA - 296), čínská technologie dělá mnohem větší pokroky než technologie americká. Například v USA je průměrná rychlost mobilního internetu 5G přibližně 75 megabitů za sekundu, což je velmi málo. Naproti tomu v čínských velkoměstech dosahují telefony 5G průměrné rychlosti 300 megabitů za sekundu (Allison, Schmidt, 2022). Tento aspekt je pro Ameriku velmi citlivý a je podrobněji rozebrán v podkapitole 2.3.2. na příkladu zákazu čínské společnosti Huawei Tech.

L – Legislativní faktory

Právní systém v USA je složitý a vysoce regulovaný a zahrnuje federální, státní a místní zákony a předpisy. USA mají také složité regulační prostředí, v němž jsou různé agentury odpovědné za dohled nad různými odvětvími a oblastmi ekonomiky. Obchodní válka s Čínou však odhalila nedostatky v americké legislativě. Čína například využila mezery v amerických právních a regulačních kontrolách, aby získala přístup k vyspělým technologiím. V důsledku toho musely USA provést významné změny, aby takovým transferům v budoucnu zabránily, například v zákonech o kontrole vývozu a také v procesu posuzování investic Komisí pro zahraniční investice ve Spojených státech (CFIUS). CFIUS například zvýšil kontrolu čínských investic do amerických společností, zejména v citlivých odvětvích, jako jsou technologie a infrastruktura, a získal pravomoc je v případě potřeby upravit nebo zcela zablokovat (Chorzempa, 2022).

E – Environmentální faktory

USA aktivně rozvíjejí průmysl obnovitelných zdrojů energie, například solárních panelů, a rychle nahrazují vozidla se spalovacími motory elektrickými. Vláda

investuje miliardy dolarů do rozšiřování veřejné sítě nabíjecích stanic a poskytuje daňové úlevy jak výrobcům, tak i kupujícím elektromobilů. Odborníci konzultační společnosti McKinsey Fischer a kol (2021) předpovídají, že do roku 2030 budou přibližně 53 % všech prodaných automobilů v Americe tvořit elektromobily.

Stojí však za zmínku, že USA byly v roce 2021 druhou (hned po Číně) zemí na světě s největšími emisemi uhlíku (5 miliard metrických tun), a byly zodpovědné za 11 % celosvětových emisí skleníkových plynů (Statista 15, 2022; Statista 16, 2022).

Na rozdíl od bývalého prezidenta Trumpa Bidenova administrativa aktivně činí opatření k ochraně životního prostředí, zatímco americké Ministerstvo obrany přiznalo, že změna klimatu představuje hrozbu pro národní bezpečnost USA (Biden, 2022).

2.2 Časová osa obchodní války a obchodní deficit

2.2.1 Pred-Trumpův vývoj americko-čínských vztahů

Vztahy mezi USA a Čínou byly v minulosti vždy složité a napjaté. Dokonce i během několika posledních desetiletí se ve vztazích mezi oběma zeměmi střídala spolupráce, konkurence i napětí. Od počátku druhého desetiletí 21. století se vztahy mezi USA a Čínou s rostoucím vlivem Číny stávají více konkurenčními.

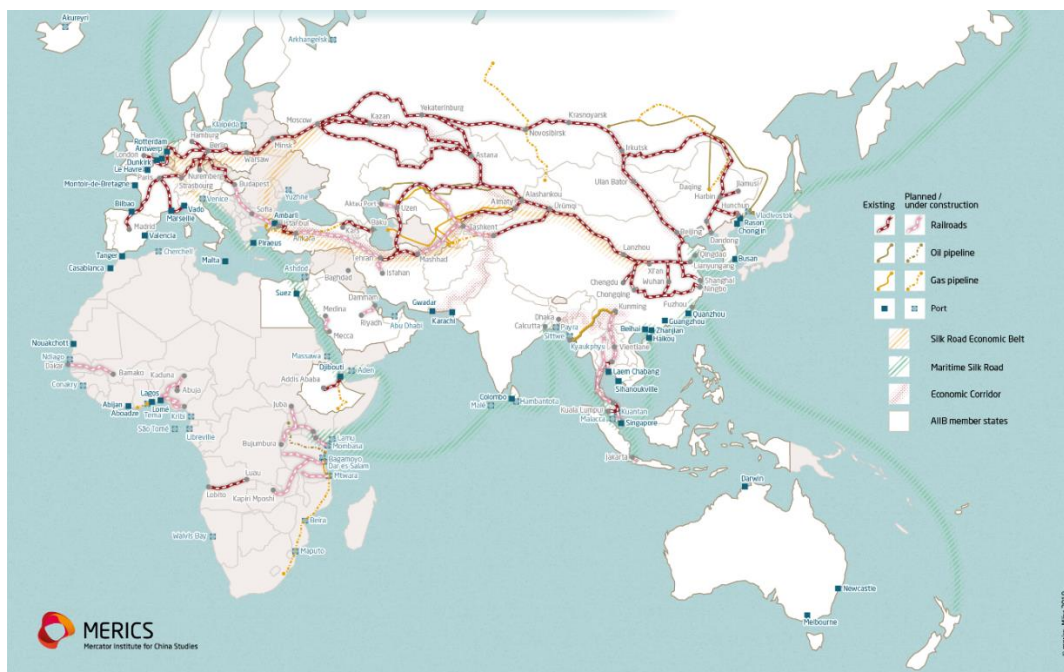
Administrativa prezidenta Baracka Obamy, jehož funkce trvala od 20. ledna 2009 do 20. ledna 2017, opakovaně prohlásila, že USA "vítají silnou, prosperující a úspěšnou Čínu, která hraje větší roli ve světových záležitostech", a že nemají v úmyslu bránit Číně, aby se stala velmocí (Lawrence, 2013, str. 1). Čína zase uvedla, že "vítá Spojené státy jako asijsko-pacifickou zemi, která přispívá k míru, stabilitě a prosperitě v regionu" (Lawrence, 2013, str. 1).

V roce 2013 Obama také prohlásil, že "je ve velkém zájmu Spojených států, aby Čína pokračovala ve svém mírovém vzestupu, protože pokud je Čína úspěšná, pomáhá to pohánět světovou ekonomiku a staví ji to do pozice, kdy s námi může spolupracovat jako rovnocenný partner při řešení mnoha globálních výzev, které žádná země nemůže řešit sama" (Bader, 2012, str. 4).

Během Obamova prezidentství Washington realizoval politiku "Pivot to Asia"², tj. začal zaujímat tvrdý postoj vůči Číně. Mezi hlavní cíle této politiky patřilo zvýšení angažovanosti USA v regionu a posílení partnerství a spojenectví s hlavními regionálními aktéry. Na program byla rovněž podpora hospodářského růstu a bezpečnosti v Asii (Manyin a kol., 2012).

Zároveň Čína během Obamova prezidentství zahájila tři důležité iniciativy, které jsou výzvou pro dominantní postavení USA (hegemonii USA). Jedná se o následující iniciativy:

“Belt and Road Initiative” (BRI). Iniciativa BRI spojuje dvě oznámení čínského prezidenta Si Ťin-pchinga z podzimu 2013. V prvním projevu oznámil záměr Číny vytvořit “Silk Road Economic Belt”³ z Číny do Evropy (viz Orb. 5). Druhý projev čínského prezidenta byl oznámením podobné trasy, ale námořní. Hlavní myšlenkou BRI je tedy rozšíření hospodářského rozvoje v širším regionu táhnoucím se od východu na západ prostřednictvím regionální hospodářské spolupráce a výstavby infrastruktury (na zemi i na moři) v Eurasii. Odliv přímých zahraničních investic z Číny v rámci BRI v letech 2013-2021 činil 199,35 mld. USD (Rolland, 2018; Statista 17, 2022).

Zdroj: (MERICS, 2018)

Obr. 5 Mapa globální infrastruktury iniciativy BRI

² Lze přeložit jako “Obrat k Asii“

³ Lze přeložit jako "Hospodářský Pás Hedvábné stezky"

Oficiální otevření **Asijské banky pro infrastrukturu (AIIB)** na začátku roku 2016, jejíž založení bylo navrženo již v roce 2013. Motivací pro založení AIIB byla snaha Číny prosadit svou národní měnu jako mezinárodní rezervní měnu a také naděje Pekingu na zvýšení svého postavení mezi světovými finančními institucemi. Oficiálně AIIB deklaruje, že jejím hlavním cílem je "prosperita a hospodářský rozvoj pro Asii" (Rolland, 2018; Kim, 2018; AIIB, 2020).

"Made in China 2025". Tato iniciativa je desetiletý plán průmyslového rozvoje, který v roce 2015 zveřejnila čínská Státní rada. Hlavním cílem tohoto plánu je učinit z Číny dominantní výrobní velmoc, a to v odvětvích špičkových technologií. Jedním z jeho hlavních zaměření je tedy modernizace 10 klíčových high-tech odvětví ČLR. Mezi nimi jsou odvětví přímo související s iniciativou BRI, jako je letectví a kosmonautika, železniční doprava, informační technologie a námořní technologie (Rolland, 2018; Kim, 2018; Hopewell, 2018; OECD 1, 2018).

V době, kdy Čína a USA spolupracují na dosažení společných cílů, však neexistuje téměř nic, co by nemohly udělat. Například podle Laua (2019) by podpis Pařížské dohody o změně klimatu 196 zeměmi v prosinci 2015 nebyl možný bez společných úsilí bývalého amerického prezidenta Baracka Obamy a čínského prezidenta Si Ťin-pchinga.

2.2.2 Trumpův vývoj obchodní války

Po Baracku Obamovi se v lednu 2017 ujal prezidentského úřadu Donald Trump, který byl v úřadu do ledna 2021. Ve vztazích s Čínou však prezident Trump neplánoval pokračovat v Obamově strategii přeorientování na Asii. Slogan jeho kampaně "Make America Great Again"⁴ se odráží v jeho přístupu k zahraniční politice - "America First"⁵. Trumpova politika tak upřednostňuje "American interests and American national security"⁶ (Hu, 2018).

Hospodářská politika prezidenta Trumpa je často označována jako "Trumponomics". Tato politika zahrnovala restrukturalizaci obchodních dohod, snížení daní (korporátních i individuálních) a výrazné zvýšení vládních výdajů na obranu a infrastrukturu (Evans, 2019).

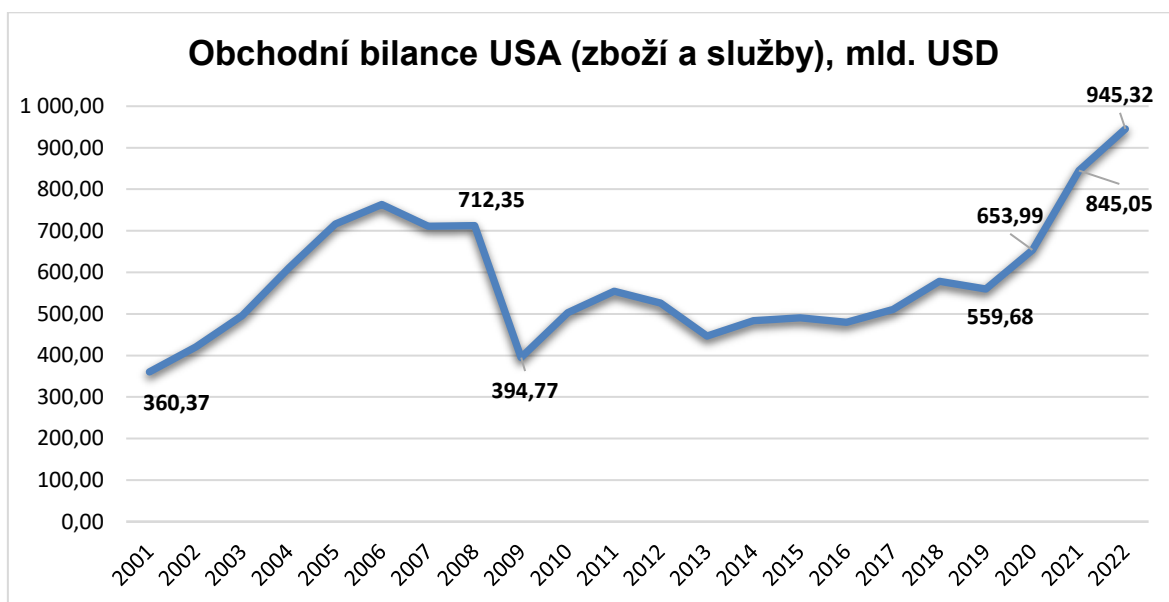
⁴ Lze přeložit jako "Udělejme Ameriku Opět Skvělou"

⁵ Lze přeložit jako "Amerika Nejdříve"

⁶ Lze přeložit jako "Americké zájmy a Americká národní bezpečnost"

USA a Čína jsou jako největší hráči ve světovém obchodu zároveň partnery i konkurenty. Existuje však mezi nimi významný rozdíl – Čína má kladnou obchodní bilanci, zatímco USA zápornou. Obchodní bilance označuje rozdíl mezi exportem a importem. Při záporné obchodní bilanci země importuje více, než exportuje. Jinými slovy se tento jev nazývá přebytek obchodní bilance. Pokud je obchodní bilance kladná, vývoz země převyšuje její dovoz (Baryshnikova, Naidenova a Shkryabina, 2020).

USA mají historicky největší obchodní deficit na světě. Podle oficiálních amerických statistik (BEA 1, 2023) byl tedy obchodní deficit země v letech 2001 až 2022 následující⁷ (viz Obr. 6):

Obr. 6 Deficit obchodní bilance USA (zboží a služby) mezi lety 2001-2022, mld. USD (zpracováno z dat The U.S. Bureau of Economic Analysis 1)

Obrázek 6 ukazuje, že v roce 2009 se snížil obchodní deficit USA téměř o polovinu (o 45 %) v důsledku světové finanční krize. To není překvapením, protože světový obchod zažíval obrovské potíže. Celkově se obchodní deficit USA ve sledovaném období zvýšil o 162 %.

Pokud se podíváme na obchodní bilanci USA s Čínou v roce předcházejícím obchodní válce, tedy v roce 2017, vypadala situace takto (viz Tab. 6):

⁷ Údaje z jiných oficiálních zdrojů USA se mohou lišit v závislosti na metodě výpočtu. Jako zdroj byl zvolen americký Úřad ekonomické analýzy USA (BEA), protože tato databáze je na rozdíl od ostatních nejpodrobnější

Tab. 6 Obchodní bilance USA v roce 2017, mld. USD

	Export	Import	Bilance
Svět (zboží a služby)	2 394,48	2 904,82	-510,34
<i>z toho Čína</i>	187,88	524,04	-336,17
<i>podíl Číny</i>	7,8 %	18,0 %	65,9 %
Svět (jenom zboží)	1 557,00	2 356,35	-799,34
<i>z toho Čína</i>	131,75	506,01	-374,27
<i>podíl Číny</i>	8,5 %	21,5 %	46,8 %
Svět (jenom služby)	837,47	548,48	289,00
<i>z toho Čína</i>	56,13	18,03	38,10
<i>podíl Číny</i>	6,7 %	3,3 %	13,2 %

Zdroj: zpracováno ze stejných dat The U.S. Bureau of Economic Analysis 1

Z tabulky 6 tedy vyplývá, že celkový obchodní deficit USA činil 510,34 mld. USD. Z toho 18 % amerického importu pocházelo z Číny. Samotný obchodní deficit s Čínou představoval 65,9 % celkového obchodního deficitu USA, přičemž se soustředil do podkategorií počítačů a elektroniky (Zhang, 2022). Mezitím v obchodu se službami s Čínou (převážně turismus a vzdělávání) měly USA přebytek ve výši 38,1 mld. USD.

Je třeba poznamenat, že údaje o obchodní bilanci USA a Číny se mezi oběma zeměmi liší. Podle Laua (2019) je to způsobeno především rozdíly v metodikách výpočtu, které země používají. Nicméně čínský export zboží do USA podle čínských statistik bývá vždy menší než americký import zboží z Číny a naopak.

Podle oficiálních čínských statistik tak Čína na konci roku 2017 vykázala obchodní přebytek ve výši 181,81 mil. USD. Jeho americkou část však lze identifikovat pouze v obchodě zbožím. Důvodem je skutečnost, že Čína takto podrobné statistiky pravidelně nezveřejňuje. Situace v roce 2017 vypadala následovně (viz Tab. 7):

Tab. 7 Obchodní bilance Číny v roce 2017, mld. USD

	Export	Import	Bilance
Svět (zboží a služby)	2 489,73	2 307,93	181,81
Svět (zboží)	2 263,35	1 843,79	419,55
<i>z toho USA</i>	430,33	154,44	275,89
<i>podíl USA</i>	19 %	8,4 %	65,8 %
Svět (služby)	226,39	464,13	-237,74

Zdroj: zpracováno z dat China Customs

<http://www.customs.gov.cn/customs/302249/zfxgk/2799825/302274/302277/302276/4807694/index.html>

Z tabulky 7 vyplývá, že Čína dováží z USA výrazně méně než USA z Číny (8,4 %). Kromě toho Čína vykázala deficit v obchodu se službami se zbytkem světa ve výši 237,74 mld. USD. Jinými slovy, dovážela přibližně dvakrát více, než byla schopna vyvézt.

Za jednu z hlavních příčin obchodní války je tak považován obrovský deficit obchodu se zbožím a službami mezi USA a Čínou (510,34 mld. USD). Podle americké strany konfliktu, a přímo Donalda Trumpa, byl deficit z velké části způsoben nekalými obchodními praktikami Číny, jako je omezování vlastnictví zahraničních investic, nucení zahraničních firem, aby předávaly své technologie čínské konkurenci, nebo kybernetické krádeže obchodních informací. Kromě toho Trumpova rétorika také zdůrazňovala, že USA vytvářejí příliš mnoho pracovních míst v Číně, zatímco by mohly být vytvořeny v tuzemsku, čímž by se z americké ekonomiky neodčerpávaly peníze (Lau, 2019; Garnaut, Song a Fang, 2018).

Bezprostřednímu zahájení obchodní války předcházely události z roku 2017, které znamenaly zvýšení ochranných opatření USA. V dubnu 2017 například Trumpova administrativa zahájila dvě vyšetřování, zda import hliníku a oceli nepředstavuje hrozbu pro národní bezpečnost USA⁸. V srpnu 2017 bylo navíc zahájeno nové

⁸ Podle § 232 zákona o Rozšíření Obchodu (The Trade Expansion Act) z roku 1962, který umožňuje celní ochranu z důvodů národní bezpečnosti USA a zachování zdravé domácí výroby (Lairo, 2021)

vyšetřování nekalých obchodních praktik Číny⁹. V květnu a červnu 2017 navíc administrativa obdržela žádosti od dvou průmyslových odvětví (výroba **solárních panelů a praček**)¹⁰ o prošetření, zda dovoz takového zboží nepoškodil příslušná průmyslová odvětví USA (Bown a Kolb, 2023).

Je třeba zmínit, že během jednoho ze svých předvolebních projevů Trump prohlásil, že pokud Čína nezastaví své nezákonné aktivity (včetně krádeží amerických obchodních tajemství), použije k řešení obchodních sporů prezidentskou právní moc, včetně uvalení cel (Politico, 2016). To se později i stalo. Již na podzim 2017 dospěla Komise Spojených států pro mezinárodní obchod (USITC) k závěru, že dovoz praček i solárních panelů skutečně poškozuje obě odvětví, a vydala doporučení prezidentovi, aby zajistil ochranu. V důsledku toho Trump v lednu 2018 osobně potvrdil cla na dovoz solárních panelů ve výši 30 % a na dovoz praček ve výši 20 %.

Dne 22. března 2018 zveřejnil obchodní zmocněnec Spojených států (USTR) po osmi měsících vyšetřování zprávu podle sekce 301, která dokumentuje nekalé obchodní praktiky údajně používané čínskou vládou k vynucování převodu technologií z USA čínským firmám. Tyto praktiky zahrnovaly například povinné joint ventures s místními firmami (včetně státních podniků (SOE)), státem podporovanou průmyslovou špionáž a predátorské získávání zahraničních technologií (Bown a Kolb, 2023).

Hned následující den, 23. března 2018, zaslaly Spojené státy stížnost WTO proti Číně kvůli obavám z čínského režimu práv duševního vlastnictví. Téhož dne USA v rozporu s pravidly WTO zavádějí nová cla: na dovoz oceli o 25 % a na dovoz hliníku z Číny a některých dalších zemí o 10 %. Přestože podíl Číny na dovozu ocelářských výrobků do USA činil pouze asi 2,2 % a dopad cel se odhadoval na 2,8 mld. dolarů, podala ČLR proti těmto clům stížnost WTO. Dne 2. dubna 2018 Čína zavedla odvetná cla ve výši 15-25 %, která se týkala dovozu z USA ve výši 2,4 mld. USD a která měla snížit negativní účinek amerických cel (Rasmus, 2018; Lu a Schott, 2018).

⁹ Podle § 301 Zákona o Obchodu (the Trade Act) z roku 1974

¹⁰ Podle § 201 Zákona o Obchodu (the Trade Act) z roku 1974

Dne 4. dubna zveřejnil Donald Trump na Twitteru příspěvek, v němž uvedl, že obchodní válka s Čínou je již dávno prohraná, a jako důvod uvedl půlbilionový obchodní deficit a krádeže duševního vlastnictví (viz Obr. 7):

Zdroj: (Twitter, 2018)

Obr. 7 Příspěvek D. Trumpa na Twitteru, 4. dubna 2018

První fáze cel uvalených USA přímo na dovoz z Číny však začala 6. července 2018, kdy byla uvalena 25 % cla na dovoz čínského zboží v hodnotě 34 mld. dolarů. Mezi kategorie zboží, kterých se cla týkala, patřily například pneumatiky pro letadla, komponenty pro rentgenové přístroje atd. Čína okamžitě zavedla odvetná 25 % cla na dovoz z USA v hodnotě 34 mld. USD, konkrétně na automobily, sójové boby¹¹ a vepřové maso (Lau, 2019).

Druhou fází obchodní války se stalo uvalení cel na import obou zemí ve výši dalších 16 mld. dolarů, které vláda USA zavedla ve výši 25 % podle hodnoty. Čína podala další WTO stížnost na cla uvalená Spojenými státy.

Třetí fází se stalo uvalení cel 24. září 2018 na import z Číny ze strany USA v hodnotě dalších 200 miliard USD v sazbě 10 %. Reakcí Číny bylo uvalení cel na import z USA ve výši 60 miliard USD (sazby v rozsahu od 5 % do 10 %). Reakce nemohla být stejně rozsáhlá, protože veškerý čínský import zboží z USA v roce 2017 činil méně než 200 mld. USD (Bown a Kolb, 2023).

¹¹ Export americké sóji do Číny klesl v září a listopadu 2018 na nulu a v roce 2019 zůstal v porovnání s předchozími roky nízký (Wu, Turvey, 2021)

Stojí také za zmínku, že navzdory stížnostem WTO, které podaly obě strany, ani USA, ani Čína před zavedením nových omezení nečekaly na rozhodnutí o nich (Adekola, 2019).

Cla uvalená v roce 2018 se týkala amerického importu z Číny v celkové hodnotě 250 miliard dolarů a čínského importu z USA v hodnotě 110 miliard dolarů. Zavedením cel doufala Trumpova administrativa snížit obrovský obchodní deficit s Čínou. Kromě toho bylo jejím záměrem také povzbudit Čínu k úpravě její hospodářské politiky, a to dvěma způsoby: snížením již zavedených cel a omezením čínských firem, které údajně kradou americké duševní vlastnictví (Evans, 2019).

Rok 2019 začal tím, že Čína zrušila cla na americké automobily uvalená v prvním kole, jak bylo dohodnuto v prosinci 2018 během prvních jednání mezi vedoucími představiteli obou zemí.

USA ze své strany přislíbily 1,5měsíční odklad zvýšení cel třetího kola z 10 % na 25 %, která se týkali dovozu z Číny v hodnotě 200 mld. USD. Nakonec bylo zvýšení odloženo o téměř 5 měsíců, ale přesto bylo oznámeno 10. května 2019 po krachu druhého pokusu o jednání. Toto zvýšení bylo zavedeno 1. června 2019 a okamžitě po něm následovalo zvýšení cel třetí faze na některé výrobky z Číny.

Americké ministerstvo zemědělství navíc dostalo pokyn dotovat americké zemědělce dotacemi ve výši až 16 miliard dolarů, protože ztráty způsobené čínskými odvetnými cly činily jen v období od ledna do března 2019 12 miliard dolarů (Vaughn, 2019).

Dne 23. srpna 2019 USA oznámily, že další 10 % cla na čínský dovoz budou zavedena ve dvou fázích: 1. září na dovoz v hodnotě 101 miliard USD a 15. prosince na dovoz v hodnotě 151 mld. USD. První kolo cel bylo zavedeno, avšak s vyšší sazbou 15 %. Na to Čína reagovala zvýšením cel na část amerického dovozu ve výši 75 mld. USD. Druhá část slíbených cel se však neuskutečnila podle plánu, protože 13. prosince byla oznámena **dohoda "Phase One"** mezi USA a Čínou, jejímž cílem bylo zmírnit obchodní konflikt mezi zeměmi. Dohoda byla oficiálně podepsána 15. ledna 2020 a její hlavní body se týkaly práv duševního vlastnictví (IPR), ochrany obchodního tajemství a otázek trestní odpovědnosti (Wang, 2020; USTR 1, 2020).

Navzdory podpisu dohody podle Bowna (2021) podléhalo americkým clům do konce roku 2019 přibližně 66 % dovozu z Číny, zatímco odvetná čínská cla se týkala zhruba 58 % dovozu z Ameriky.

V létě 2019 navíc prezident Trump obvinil Čínu z úmyslné devalvace renminbi s cílem získat nespravedlivou konkurenční výhodu v mezinárodním obchodě. Těsně před podpisem dohody "Phase One" však byla Čína vyřazena ze amerického seznamu měnových manipulátorů (Wang, 2020).

Se vstupem dohody "Phase One" v platnost dne 14. února 2020 si obě země vzájemně snížily celní sazby uložené 1. září loňského roku. Hlavním výsledkem dohody byl navíc souhlas Číny s tím, že do konce roku 2021 nakoupí od USA zboží a služby v hodnotě dalších 200 miliard USD, což bude přínosem pro několik amerických průmyslových odvětví, včetně zemědělství (USTR 1, 2020).

Dohoda tedy přinesla určitou úlevu v obchodní válce, ale již zavedená cla byla přibližně šestkrát vyšší než před začátkem obchodní války v roce 2018 (Wang 2020). V září roku 2020 americké ministerstvo zemědělství uvedlo, že vyčlení přibližně 530 milionů dolarů na podporu odvětví mořských plodů, které bylo zasaženo zahraničními cly (USDA, 2020).

Na konci roku 2020 Čína nakoupila jen asi 59 % cílové hodnoty stanovené dohodou "Phase One" (Bown, 2021).

Kromě toho se v listopadu 2020 konaly prezidentské volby, v nichž se Trumpovi nepodařilo být znovu zvoleným na druhé funkční období. Zvítězil Joe Biden. Těsně před svým odchodem z Bílého domu, 14. ledna 2021, tedy Trumpova administrativa oznámila prodloužení cel na pračky o další 2 roky (Trump, 2021).

Kromě ekonomických důvodů obchodní války nelze nezmínit i důvod politický, a to hrozbu ze strany Číny, že svrhne USA z pozice hegemonu. Mnozí badatelé, mezi nimi i Kwan (2020), proto poukazují na to, že skutečným motivem Ameriky je omezit rozvoj Číny, nikoliv snížit obchodní deficit USA, neboť neustálý hospodářský růst Číny ji vede k přímému soupeření s USA o status supervelmoci.

2.2.3 Post-Trumpův vývoj obchodní války

20. ledna 2021 se konala oficiální inaugurace nového amerického prezidenta Joe Bidena. Na rozdíl od Trumpovy politiky Biden slibuje, že se zaměří na domácí

priority s cílem zlepšit konkurenceschopnost USA, včetně investování bilionů dolarů do energetiky, vzdělávání a infrastruktury, a zavedení federální politiky "Buy American" ve prospěch domácích výrobců. Zároveň však prohlašuje, že čínská cla nebudou zrušena okamžitě, protože zůstávají zdrojem nátlaku na Peking (McBride, 2021).

Biden dále vidí potřebu mnohostranné spolupráce se spojenci, jako je Evropská unie, v oblasti technologií a inovací, aby bylo možné čelit čínskému státnímu kapitalismu a také získat zpět "pozici důvěryhodného vůdce", kterou Spojené státy ztratily (Biden, 2021; Laird, 2021).

V říjnu 2021 Bidenova administrativa oznámila svůj záměr zajistit, aby Čína dodržovala podmínky dohody "Phase One". Byl rovněž oznámen proces cíleného osvobození od cel, který měl selektivně zmírnit zátěž amerických dovozců postižených americkými cly. Do konce roku 2021 však Čína stále nenakoupila americký vývoz za dohodnutých dodatečných 200 miliard dolarů. Míra dodržování dohody činila pouze 58 %, což se ani zdaleka neblížilo úrovni amerického dovozu před začátkem obchodní války. Přispěly k tomu dva faktory: nepředvídatelná pandemie COVID-19 a recese, která po ní následovala. Podle Bowna (2022) však Trumpova dohoda se Si Ťin-pchingem nebyla úplným neúspěchem, protože pozastavila rozhořivající obchodní válku. Navíc by podle něj měly být zachovány některé prvky této dohody, například závazek Číny odstranit technické překážky vývozu amerických zemědělských produktů a respektovat duševní vlastnictví.

Celkově lze říct, že v důsledku odlišného zaměření Bidenovy obchodní politiky nebyly roky od jeho nástupu do prezidentské funkce v oblasti obchodní války s ČLR příliš bohaté na události. K důležitým aktivitám patřil 4. února 2022, kdy Bidenova administrativa s určitými úpravami prodloužila platnost cel na dovážené solární panely o další čtyři roky, aby zabránila vážnému poškození amerického odvětví výroby solární energie (Renshaw a Groom, 2022).

Další napětí mezi Pekingem a Washingtonem vyvolala návštěva tiskové mluvčí Bílého domu USA Nancy Pelosiové na Tchaj-wanu 2. srpna 2022. USA historicky uplatňovaly politiku "Jedné Číny" a uznávaly pouze jednu čínskou vládu, která sídlí v Pekingu. Návštěva mluvčí Bílého domu USA Nancy Pelosiové na Tchaj-wanu však přinesla v této oblasti napětí mezi Pekingem a Washingtonem. Ačkoli Bílý dům

před návštěvou vystupoval proti a prezident Biden prohlásil, že ji armáda vyhodnotila jako "ne dobrý nápad", návštěva se uskutečnila. Paní Pelosiová se stala nejvýše postaveným americkým politikem, který navštívil Tchaj-wan od roku 1997. Není divu, že její setkání s tchajwanskou prezidentkou Tsai Ing-wen bylo vnímáno ČLR jako projev podpory USA nezávislosti ostrova. Navíc USA dodávají Tchaj-wanu technologicky vyspělé zbraně. To vše přispívá ke složitosti vztahů mezi USA a Čínou, které jsou již nyní v obchodním konfliktu (Haenle a Sher, 2022; Huang, 2022).

Prezidentem Bidenem byl dne 9. srpna 2022 podepsán zákon "Chips and Science", který prostřednictvím daňových úlev ve výši 280 miliard dolarů podpořil domácí výrobu polovodičů v USA. Administrativa se tak snaží snížit závislost amerických firem na zahraničních čipech a také na nespolehlivých dodavatelských řetězcích, které byly vážně narušeny během pandemie kovidů (Badlam a kol., 2022).

31. srpna 2022 oznámil největší americký výrobce čipů Nvidia Corp., že USA zavedly nové licenční požadavky na dodávky nejmodernějších čipů do Číny, což by mohlo způsobit, že společnost přijde o přibližně 400 milionů USD čtvrtletních tržeb. Později, 7. října 2022, americký Úřad průmyslu a bezpečnosti (BIS) formálně zavedl nové kontroly vývozu moderních počítačů a polovodičů do Číny (Fitch, 2022; BIS 1, 2022).

Si Ťin-pching a Joe Biden se setkali poprvé od nástupu Bidena do své funkce 14. listopadu 2022. Obchodní válka nebyla na schůzce konkrétně projednávána, nicméně Peking uvedl, že oba lídři dosáhli "společného porozumění" a že jsou nyní připraveni "podniknout konkrétní kroky, aby se čínsko-americké vztahy vrátily na cestu stabilního rozvoje" (Wilkie, 2022). Kromě toho se diskutovalo o "tchajwanské otázce", kde americký prezident ujistil čínského prezidenta, že USA stále dodržují politiku "Jedné Číny". Ťin-pching zdůraznil, že tchajwanská problematika je "první červenou linií", která nesmí být ve vztazích mezi Čínou a USA překročena". Biden navíc prohlásil, že "není třeba nové studené války" (Bose a Widianto, 2022).

Dne 9. prosince 2022 rozhodl panel pro řešení sporů WTO o stížnosti Číny na cla na ocel a hliník, která Trumpova administrativa zavedla v roce 2018, a sice že nejsou v souladu s pravidly WTO. Odůvodnil to tím, že cla z důvodů národní bezpečnosti nebyla "přijata v době války nebo jiných mimořádných okolností v

mezinárodních vztazích" (Paulsen, 2023) USA však prohlásily, že se nebudou podřizovat rozhodnutí.

2.3 Příklady netarifních legislativních obstrukcí

Kromě výše uvedených celních omezení byla během konfliktu uplatňována i různá netarifní omezení. Tato podkapitola se věnuje nejvíce významným z nich.

2.3.1 Sedmiletý zákaz ZTE Corporation

Jedním z nejvýznamnějších momentů obchodní války mezi USA a Čínou je případ čínského nadnárodního giganta v oblasti telekomunikačních zařízení a systémů – tvrdé sankce americké vlády vůči společnosti ZTE Corporation. Tento příklad je důležitý pro pochopení obchodního konfliktu, protože netarifní opatření proti čínské společnosti upozorňují na technologický aspekt této války.

Ještě před začátkem obchodního konfliktu, v roce 2016, byl čínský výrobce telekomunikačních zařízení ZTE zařazen do amerického seznamu "Entity List". To znamená, že zahraničním subjektům uvedeným na tomto seznamu, včetně podniků, nemohou americké společnosti prodávat zboží nebo služby bez určitých licenčních požadavků (BIS 2, 2020).

Oddělení obchodu BIS ve Spojených státech vyšetřovalo, zda společnost ZTE neporušuje omezení USA týkající se obchodu s Íránem a Severní Koreou. V březnu 2017 bylo mezi USA a společností ZTE dosaženo dohody, v níž společnost ZTE uznala vinu a odpovědnost a souhlasila s pokutou ve výši 1,19 miliardy dolarů (v té době se jednalo o nejvyšší pokutu, jakou kdy oddělení obchodu BIS uložilo). Kromě peněžitých sankcí souhlasila společnost ZTE také se sedmiletým pozastavením vývozních privilegií, které by mohlo být aktivováno, pokud by některý z aspektů dohody nebyl splněn. Společnost byla rovněž povinna potrestat zaměstnance zapojené do případu a posílit vnitřní kontroly (Paletta a kol., 2018; Bown a Kolb, 2023).

V dubnu 2018 však USA aktivovaly dohodnuté sankce v podobě sedmiletého zákazu nákupu amerického hardwaru a softwaru společností ZTE. Důvodem bylo skutečnost, že obchodní oddělení BIS zjistilo, že společnost ZTE poskytla nepravdivá prohlášení týkající se disciplinárních opatření vůči zaměstnancům, kteří

se dopustili protiprávního jednání. Kromě toho společnost také zatajila informaci o tom, že těmto zaměstnancům byly vyplaceny prémie (USDC 1, 2018).

Vzhledem k tomu, že ZTE nakupuje přibližně 60 % svých čipů a komponentů od amerických firem (70 % čipů pro chytré telefony nakupuje od společnosti Qualcomm Technologies, Inc.), přivedly tyto americké sankce společnost na pokraj bankrotu (Manning, 2018; Meyer, 2018).

Hned následující den společnost ZTE oznámila, že přerušuje své "hlavní provozní činnosti". Akcie společnosti byly rovněž pozastaveny, což způsobilo ztrátu důvěry investorů, navíc k rostoucí nejistotě v obchodních vztazích mezi USA a Čínou (Golley, Jaivin, a Farrelly, 2019).

Donald Trump však již v květnu oznámil probíhající jednání s čínským prezidentem o rychlém řešení problému ZTE a zmínil, že v Číně zaniklo mnoho pracovních míst (Trump, 2018).

Již v červnu obě strany dospěly ke společnému řešení – USA souhlasily se zrušením zákazu nákupu amerických komponentů a softwaru pod podmínkou, že ZTE zaplatí pokutu ve výši 1 miliardy dolarů (a 400 milionů dolarů jako podmíněnou pokutu) a povolí BIS během 10 let sledovat, zda společnost dodržuje americké vývozní normy. Tato dohoda vstoupila v platnost 13. července poté, co ZTE provedla poslední převod finančních prostředků ve výši 400 mil. USD (USDC 2, 2018).

Podle konsolidovaného výkazu zisků a ztrát měla společnost ZTE Corporation v roce 2018 čistou ztrátu 6,95 mld. RMB (797,18 milionu USD), zatímco v roce 2017 měla čistý zisk 5,39 mld. RMB (1,05 mld. USD) (ZTE, 2017; ZTE, 2018).

Rozhodnutí americké vlády zakázat společnost ZTE zdůrazňuje velký význam technologií v obchodní válce. Vláda USA si začala více chránit své technologické společnosti a stala se obezřetnější vůči zahraničním firmám, protože technologie jsou stále důležitější pro národní bezpečnost. Současně se také projevila velká závislost společnosti ZTE na technologiích vyráběných v USA.

2.3.2 Zákaz Huawei Technologies Co.

Případ ZTE Corp. vyvolal vyšetřování Ministerstva spravedlnosti USA proti čínskému technologickému gigantu Huawei Technologies Co., největšího

světového výrobce telekomunikačních zařízení, kvůli podobným porušením (Meyer, 2018). Případ Huawei je americkou snahou vyrovnat se Číně v oblasti strategicky důležitých technologií a opět dokazuje, že tato válka získala silný technologický charakter.

Například v prosinci 2018 USA požadovaly, aby Kanada zatkla finančního ředitele společnosti Huawei Tech. Meng Wanzhou (která je zároveň dcerou zakladatele společnosti Huawei Ren Zhengfeie). Byla obviněna z porušování sankcí USA vůči Íránu a z účasti na nezákonných obchodních transakcích¹². USA se snažily dosáhnout jejího vydání do Ameriky (Wei a Ge, 2018).

Společnost Huawei je lídrem ve vývoji technologie 5G v ČLR a na začátku obchodní války byla jedním z hlavních hráčů, kteří mohli poskytovat kvalitní a cenově výhodné vybavení 5G ostatním zemím. Čína začala tuto technologii vyvíjet dříve než USA a dosáhla velkých úspěchů, což mělo dopad i na růst inovací v čínské armádě, kde tato technologie hraje důležitou roli. Nicméně se stále častěji objevovaly incidenty týkající se společnosti Huawei v souvislosti s krádežemi duševního vlastnictví, nezabezpečením jejího vybavení a zapojením do špionáže. Donald Trump tedy v roce 2018 částečně zakázal společnosti Huawei podílet se na americké infrastruktuře 5G (Kania, 2019; Mariani a Bertolini, 2019).

Již v květnu 2019 byla společnost Huawei Tech. zařazena na americký seznam „Entitz List“, v důsledku čehož bylo americkým společnostem zakázáno dodávat některé čínské firmě zboží a služby, především čipy vyrobené s využitím amerických technologií nebo software, bez speciálního povolení vlády. Zákaz vyplývá ze zvýšených obav USA ohledně národní bezpečnosti a ekonomických rizik spojených s globální expanzí společnosti Huawei, a zejména s výstavbou sítí 5G po celém světě. Americká strana uvedla, že má důkazy o bezpečnostních problémech v zařízeních Huawei, které by mohla čínská vláda využít ke špionáži. To byl silný argument vzhledem k těsným vazbám společnosti s čínskou vládou.

V důsledku zákazu americké společnosti, jako je Google LLC, Qualcomm Tech. a Vodafone Group, oznámily, že přestanou prodávat svůj hardware a software společnosti Huawei. Chytré telefony Huawei tak globálně zůstaly bez softwaru

¹² Pouze o téměř tři roky později se Meng vrátila domů v rámci dohody mezi USA a Čínou o výměně vězňů (Warburton, 2021)

Android a dalších služeb společnosti Google Corporation, což mělo mimořádně negativní dopad na její schopnost konkurovat na globálním trhu chytrých telefonů s ostatními výrobci. V roce 2022 společnost Huawei, která měla v roce 2019 všechny šance dostat se na první místo jako největší výrobce a dodavatel chytrých telefonů, nejenže na tuto pozici nedosáhla, ale v důsledku zákazu obchodu vypadla z první pětky v této kategorii (Segev, Doron a Orion, 2019; Laricchia, 2023).

Zákaz Huawei měl mnohem větší dopad než zákaz ZTE, protože Huawei je mnohem větší společnost s významnější globální účastí. Přesto zde zákaz hrozil ztrátami nejen společnosti Huawei, ale také americkým firmám, protože Čína byla největším odběratelem technologických komponent. Tak v roce 2018 bylo 15,7 % všech komponentů, které Huawei nakoupil, zakoupeno od amerických firem (včetně například Qualcomm Tech., Micron Tech., NVIDIA Corp. a Intel Corp.) v hodnotě 11 mld. dolarů (Jiang a Martina, 2019).

Společnost Huawei se při snaze rozšířit svou přítomnost na globálním trhu 5G setkala s řadou problémů, zejména kvůli rostoucímu počtu zemí, které považují infrastrukturu 5G za kritický prvek národní bezpečnosti. V důsledku toho několik zemí pozastavilo pilotní iniciativy nebo partnerství se společností Huawei a některé zakázaly účast společnosti Huawei na svých domácích trzích infrastruktury 5G, např. Nový Zéland, Japonsko a Austrálie (Slota, 2023).

Některé členské státy EU rovněž vyjádřily obavy z možných bezpečnostních rizik spojených se zapojením společnosti Huawei do jejich telekomunikačních sítí. V lednu 2020 vydala EU soubor pokynů pro bezpečnost 5G, v nichž doporučila omezit účast vysoce rizikových dodavatelů, jako je Huawei, v citlivých částech sítí 5G. K listopadu 2022 však tyto pokyny ještě nebyly provedeny, protože Německo odmítlo zcela zakázat používání zařízení čínské firmy Huawei ve svých sítích 5G, ačkoli zavedlo dodatečná bezpečnostní opatření (Baldock, 2022).

Pozitivní je, že zákaz Huawei donutil Čínu konstatovat, že její vlastní výroba technologicky vyspělých čipů je slabinou. Čína proto začala masivně investovat do zlepšení domácí výroby čipů, která je nyní důležitým prvkem nejen průmyslového rozvoje, ale také geopolitického vlivu a vojenské moci (Miller, 2022)

V současné době nic nenasvědčuje tomu, že by USA hodlaly zákaz Huawei zrušit, protože prezident Joe Biden v současné zvažuje úplné odcizení Huawei od

amerických dodavatelů dalším zpřísněním vývozních kontrol společnosti (Talley a Siddiqui, 2023). Eric Xu, náhradní předseda rady ředitelů společnosti Huawei, však ve svém každoročním novoročním sdělení zaměstnancům uvedl, že rok 2023 bude pro společnost prvním rokem normální činnosti navzdory stále trvajícím omezením ze strany USA, která jsou nyní považována za normu (Xu, 2022; Brown, 2023).

Ačkoli americké sankce Huawei poškodily, čínský národní šampion je stále globálním lídrem v dodávkách infrastruktury 5G s 30% podílem na trhu, zatímco žádná americká firma neprodává infrastrukturu 5G do zahraničí (Allison a Schmidt, 2022).

Protože tedy USA nejsou spokojeny se svým zaostáváním v oblasti technologie 5G, nadále zadržují zákaz Huawei a používají jej jako strategický nástroj k zabrzdění technologického rozvoje Číny. Je třeba také poznamenat, že kromě společností Huawei Tech. a ZTE Corp. jsou na americký seznam pravidelně zařazovány i další čínské technologické společnosti. Na seznamu jsou například také významní čínští výrobci polovodičových čipů SMIC (Semiconductor Manufacturing International Corporation), Yangtze Memory Technologies Co. a Shanghai Micro Electronics Equipment (Group) Co., Ltd. a také přední světový výrobce dronů Shenzhen DJI Sciences and Technologies Ltd. (USDT, 2021; BIS 3, 2022).

3 Dopady obchodní války

V předchozí kapitole byl podrobně popsán průběh obchodní války a její hlavní příčiny. Hlavními příčinami jsou tedy obrovský obchodní deficit Spojených států v obchodu s Čínou, používání nekalých obchodních praktik ze strany Číny (krádeže duševního vlastnictví, nucení zahraničních firem působících v Číně k transferu svých technologií) a nespokojenost USA s rostoucí technologickou silou Číny.

Tato kapitola popisuje dopad obchodní války na obchod mezi USA a Čínou a na přímé zahraniční investice. Zkoumá také, zda WTO pomohla při řešení obchodních sporů mezi USA a Čínou.

Období údajů analyzovaných v této kapitole se mohou lišit: některé ukazatele jsou k dispozici pouze do roku 2021, jiné do roku 2022, a to na základě jejich dostupnosti.

3.1 Dopad na obchod USA a Číny a na přímé zahraniční investice

Jedním z hlavních důvodů, proč USA zahájily obchodní válku, tak bylo snížení obchodního deficitu s Čínou. To se však zcela nepodařilo. Vývoj obchodního deficitu USA s Čínou je vidět v tabulce 8:

Tab. 8 Obchodní bilance USA mezi lety 2017-2022, mld. USD

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Svět (zboží a služby)	-510,34	-578,59	-559,68	-653,99	-845,05	-945,32
<i>Z toho Čína</i>	-336,17	-377,73	-302,07	-282,61	-334,77	-366,08
<i>Podíl Číny</i>	65,9 %	65,3 %	54,0 %	43,2 %	39,6 %	38,7 %
Svět (zboží)	-799,34	-878,75	-857,26	-913,89	-1 090,30	-1 191,03
<i>Z toho Čína</i>	-374,27	-417,27	-341,69	-307,63	-352,80	-381,82
<i>Podíl Číny</i>	46,8 %	47,5 %	39,9 %	33,7 %	32,4 %	32,1 %
Svět (služby)	289,00	300,15	297,58	259,90	245,25	245,71
<i>Z toho Čína</i>	38,10	39,54	39,62	25,02	18,03	15,74
<i>Podíl Číny</i>	13,2 %	13,2 %	13,3 %	9,6 %	7,4 %	6,4 %

Zdroj: zpracováno ze stejných dat The U.S. Bureau of Economic Analysis 1 jako Obr. 6 a Tab. 6

Z tabulky 8 vyplývá, že obchodní deficit USA při obchodu s Čínou se v roce 2019 ve srovnání s rokem 2018 snížil (o 18 %). Do roku 2022 se však obchodní deficit vrátil, a dokonce se zvýšil o nepatrná 2 %, na úroveň roku 2017, kdy obchodní válka ještě oficiálně nezačala. Co se USA skutečně podařilo, je snížit podíl Číny na celkovém obchodním deficitu o 27,2 %, tj. z 65,9 % na 38,7 % za uvedené šestileté období. Podíl Číny na deficitu v obchodu se zbožím se snížil ze 46,8 % na 32,1 % a její podíl na přebytku v obchodu se službami klesl z 13,2 % na 6,4 %. Bližší pohled ukazuje, že podíl čínského importu na celkovém importu USA klesl o 3,7 % (z 18 % na 14,3 %), zatímco podíl Číny na americkém exportu se snížil pouze o 1,2 % (ze 7,8 % na 6,6 %). V absolutních hodnotách se však obchodní deficit USA s Čínou téměř nesnížil. Průměrná hodnota za šest let činila 333,4 miliardy USD. Obchodní deficit USA s Čínou se nepodařilo snížit, protože Čína zavedla reciproční cla na téměř všechna cla uvalená USA, čímž zabránila volnému importu z Číny. Přesto se USA podařilo alespoň zastavit další růst obchodního deficitu.

Celkový obchodní deficit USA se během sledovaných šesti let téměř zdvojnásobil, protože Amerika se snažila nahradit čínské zboží zbožím z jiných zemí, protože sama nemohla nahradit levnější čínské zboží. Mezi tyto země patří například Vietnam, Tchaj-wan, Thajsko, Indonésie, Jižní Korea, Singapur, Indie a Filipíny.

Tab. 9 Zvýšení importu USA z některých zemí mezi lety 2017-2022, mld. USD

Stát	2017	2018	2019	2020	2021	2022	% růst
Vietnam	47,58	50,25	67,68	79,99	102,34	128,33	169,7 %
Tchaj-wan	49,65	53,22	61,68	66,72	86,91	105,08	111,7 %
Thajsko	33,27	34,25	35,97	38,58	48,42	60,65	82,3 %
Indonésie	21,28	21,92	21,20	20,74	27,56	35,39	66,3 %
Jižní Korea	80,17	85,33	89,21	86,45	108,44	131,96	64,6 %
Singapur	27,72	35,80	37,22	41,72	40,86	44,24	59,6 %
Indie	76,89	83,99	87,53	77,41	102,11	118,61	54,3 %
Mexiko	345,90	378,27	393,62	346,16	418,63	500,71	44,8 %
Filipíny	16,61	17,65	18,24	15,04	18,28	22,31	34,3 %

Zdroj: zpracováno ze stejných dat The U.S. Bureau of Economic Analysis 1 jako Obr. 6, Tab. 6 a Tab. 8

Nejvíce se zvýšil dovoz z Vietnamu, a to až o 169,7 %. Zároveň se zvýšil i podíl Vietnamu na obchodním deficitu USA, a to ze 7 % v roce 2017 na 12 % v roce 2022. Velký nárůst zaznamenal také dovoz z Tchaj-wanu (+ 111,7 %), Thajska (+ 82,3 %) a Jižní Koreje (+ 64,6 %).

Je třeba poznamenat, že Čína přesunula část své výroby do jiných zemí, jako je Vietnam, Mexiko a Filipíny, odkud USA začaly dovážet více, aby se vyhnuly vyšším exportním clům kvůli označení "Made in China". Například čínská společnost HI Corp vyrábějící součástky pro motocykly přesunula svou výrobu do Vietnamu (Zhang, 2022). To znamená, že ačkoli USA zvýšily dovoz z obou zmíněných zemí, v podstatě nakupovaly stejné čínské výrobky balené mimo Čínu. Pro Čínu však přesun výroby znamená vyšší náklady na vývoz.

Důležité je, že Čína je stále hlavním obchodním partnerem USA, jak ukazuje Tab. 2 a Tab. 3¹³. Velké americké MNCs se však snaží zajistit proti rizikům napjatých vztahů s Čínou pomocí diverzifikace výroby. V roce 2020 například společnost Apple Inc. vyráběla své chytré telefony nejen v Číně, ale také v Indii, a společnost Samsung Electronics Co Ltd uzavřela v roce 2019 svou poslední továrnu v Číně kvůli neschopnosti konkurovat lídrům místního trhu, jako jsou Huawei Tech. a Xiaomi Corp. (Park, 2019; Shih, 2020; Rachman, 2020).

Vytvořením protiváhy ČLR tak americká vláda začala podporovat hospodářský rozvoj tam, kde ho dříve podporovat nechtěla. Vývoz do zemí uvedených v tabulce 9 se rovněž zvýšil. Rekordmanem byl Singapur, kam USA v roce 2022 exportovaly o 59,1 % více než v roce 2017. Velký růst vykázaly také Indie (+ 52,1 %), Tchaj-wan (+ 46,8 %), Vietnam (+ 32,6 %), Mexiko a Thajsko (každá + 31,6 %) a Jižní Korea (+ 29,6 %).

Co se týče změn v čínském obchodě - země musela také hledat nové partnery jak pro prodej svých výrobků, tak i pro jejich nákup. Například v důsledku čínských cel na dovoz sójových bobů z USA výrazně poklesl dovoz americké sóji do ČLR. Zatímco v roce 2017 tedy Amerika exportovala do Číny 12,3 miliardy dolarů, což představovalo 63 % veškerého celosvětového vývozu tohoto produktu z USA, v roce 2018 tento podíl klesl na 18 % (3,1 mld. USD). Čína, která je největším světovým dovozcem sójových bobů (přibližně 60 % celosvětového dovozu), potřebovala

¹³ Podkapitola 1.3.3

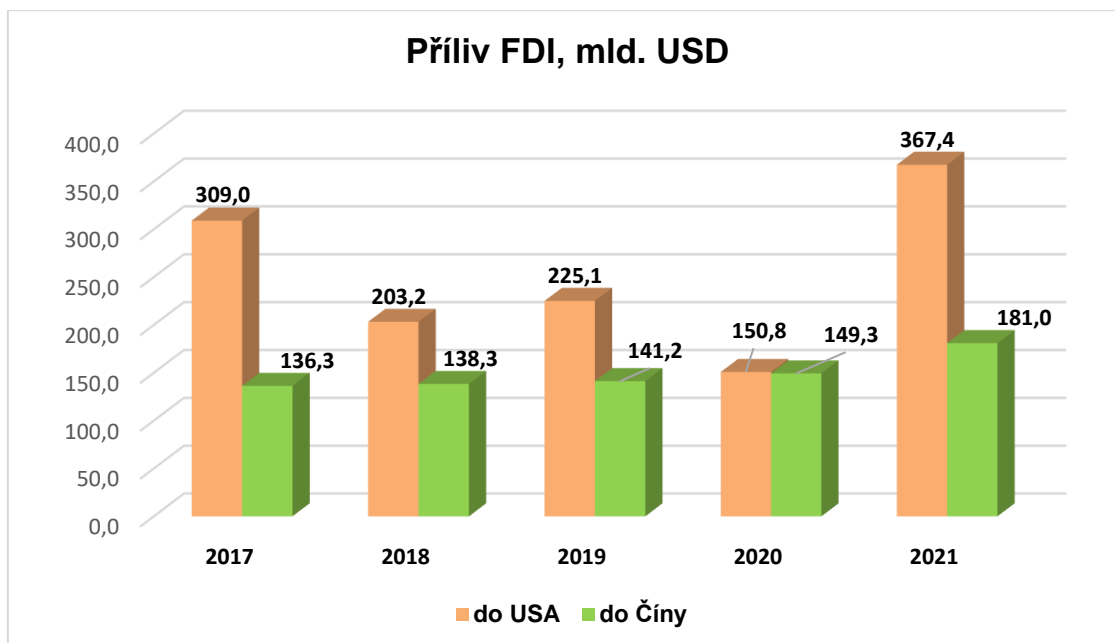
rychle najít náhradu americké sóji, aby uspokojila domácí poptávku po tomto produktu. Proto ČLR přešla na import z Brazílie, největšího světového vývozce sójových bobů. V roce 2017 činil podíl Brazílie na čínském dovozu sóji 53 % a USA 35 %, ale v roce 2018 podíl USA klesl na 19 % a podíl Brazílie se zvýšil na 76 % (Regmi, 2019).

Čína výrazně zvýšila import ze zemí ASEAN (rovněž ovlivněných spoluprací v rámci BRI). Mezi lety 2017 a 2021 tak dojde k nárůstu o 45,8 %. Současně se čínský vývoz do zemí AZEAN ve stejném období zvýšil o 59 %. Při detailnějším pohledu na cílové země se export do Malajsie zvýšil o 70 %, Thajska o 67,3 %, Filipín o 66,9 %, Indonésie o 65,9 % a Bangladéše o 58,6 %. Zejména vývoz vysílacích zařízení a počítačů se zvýšil o 51 % (OEC, 2023). Podle Laua (2019) se tak stalo částečně díky tomu, že Čína zmírnila svůj postoj k asijským partnerům a uznala jejich právo na průmyslový rozvoj, nikoliv pouze jako zdroje surovin pro čínský trh, a začala jim dodávat průmyslové vybavení. Výrazně vzrostl také export do afrických zemí: Nigérie (+ 78 %), Egypt (+ 81 %), Ghana (+ 73,1 %), Jihoafrická republika (+ 34 %) (OEC, 2023).

Důležité je také poznamenat, že závislost čínské ekonomiky na objemu vývozu, konkrétně na jeho podílu na HDP, je poměrně nízká: 20,3 % v roce 2017 a 20,95 % v roce 2022. Závislost americké ekonomiky na vývozu je ale ještě nižší: podíl vývozu na jejím HDP činil 12,29 % v roce 2017 a 12,92 % v roce 2022. Celkově jsou tedy ekonomické ztráty z uvalených cel pro obě země poměrně zvládnutelné. Nicméně v obou zemích byli výrobci závislí na dováženém zboží nuceni v důsledku celních omezení zvýšit ceny pro spotřebitele, a tím přenést část zvýšených výrobních nákladů a také propustit zaměstnance. Podle agentury Reuters (2021) se na začátku roku 2021 odhadovalo, že obchodní válka už stála Ameriku 250 000 pracovních míst (velkou část z nich tvořili farmáři).

Zvýšená spolupráce USA i Číny s ostatními obchodními partnery tedy ukazuje, že obchodní válka tato má významný dopad na globální obchodní toky.

Pokud jde o dopad na FDI, Čína i USA jsou v letech 2017 až 2021 mezi pěti nejvýznamnějšími destinacemi pro FDI. Vývoj přílivu přímých zahraničních investic obou zemí vypadal následujícím způsobem (viz Obr. 8):

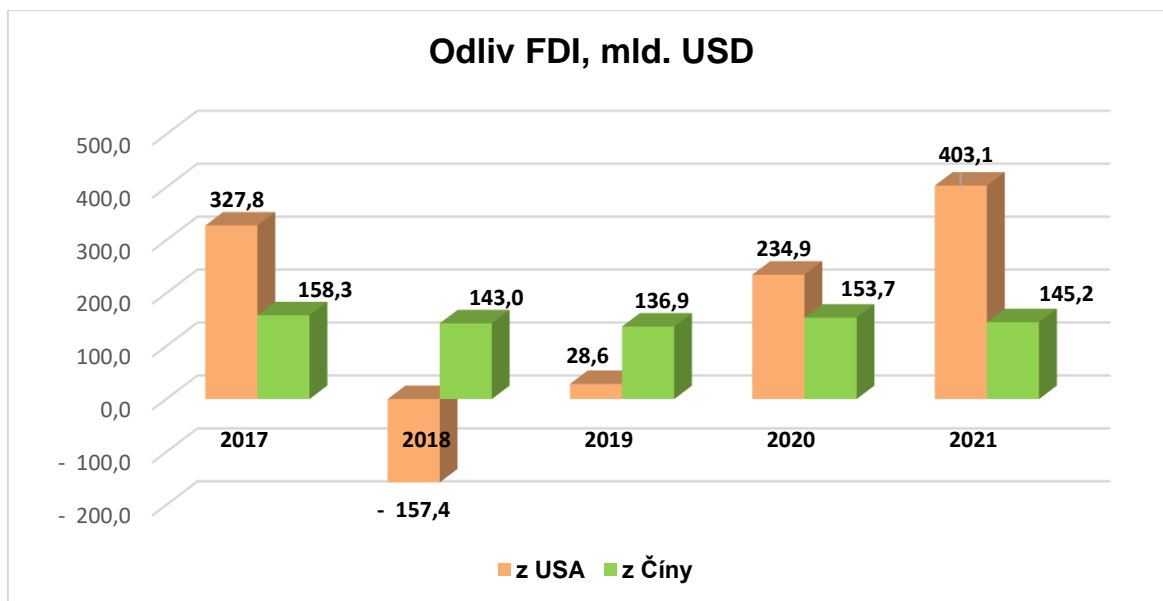

Obr. 8 Příliv FDI do USA a Číny mezi lety 2017-2021, mld. USD (zpracováno z dat UNCTAD 2 <https://unctad.org/data-visualization/global-foreign-direct-investment-flows-over-last-30-years>)

Příliv přímých zahraničních investic do Číny se ve sledovaném období zvýšil o 32,7 %, a to i přes zvýšenou nejistotu investorů v souvislosti s napětím mezi USA a Čínou. Tento nárůst souvisí se snahou Číny zlepšit ochranu zahraničních investorů zavedením nového zákona o zahraničních investicích v roce 2019, jakož i s velkou atraktivitou čínského sektoru špičkových technologií (UNCTAD 3, 2022).

Příliv investic do USA do roku 2021 vykázal oproti roku 2017 nárůst o 18,9 %. Příliv FDI však v tomto časovém horizontu zaznamenal turbulence. Například v roce 2018 se ukazatel oproti předchozímu roku snížil o 34,2 %, poté se zvýšil o 10,8 %, opět klesl o 33 % a v roce 2021 vykázal nárůst o 143,6 %. Důvodem nestabilního přílivu v roce 2018 byla politická nejistota a v roce 2020 epidemie Covid-19, která v roce 2020 snížila celosvětový příliv FDI o 35 % ve srovnání s rokem 2019.

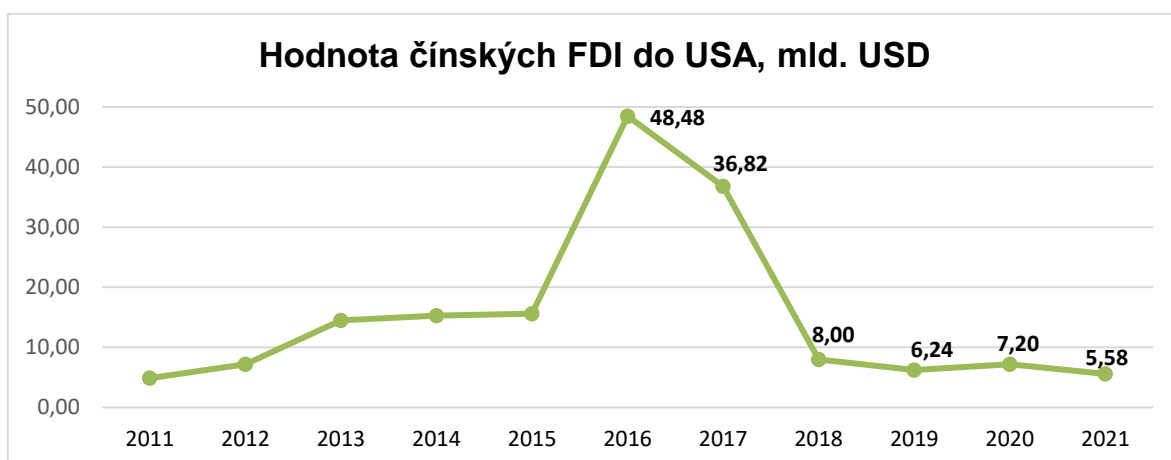
Odliv přímých zahraničních investic z obou zemí však byl následující (viz Obr. 9):

Obr. 9 Odliv FDI do USA a Číny mezi lety 2017-2021, mld. USD (zpracováno ze stejných dat UNCTAD 2 jako Obr. 8)

Obrázek 9 ukazuje, že odliv FDI z Číny zůstal v průběhu pěti let téměř konstantní. Současně odliv FDI z USA v roce 2018 výrazně poklesl z 327,8 mld. USD na minus 157,4 mld. USD. Tento pokles je z velké části způsoben daňovými reformami prezidenta Trumpa, zejména snížením sazby daně z příjmů právnických osob z 35 % na 21 %, což přimělo velké americké MNC přesunout příjmy ze zámoří do USA (UNCTAD 4, 2018; The White House, 2018).

Je třeba zmínit, že v důsledku obchodního konfliktu čínské FDI do Ameriky od roku 2017 do roku 2018 prudce poklesly, a to o 78,3 %. Poté až do roku 2020 zůstaly na téměř stejné úrovni (viz Obr. 10):

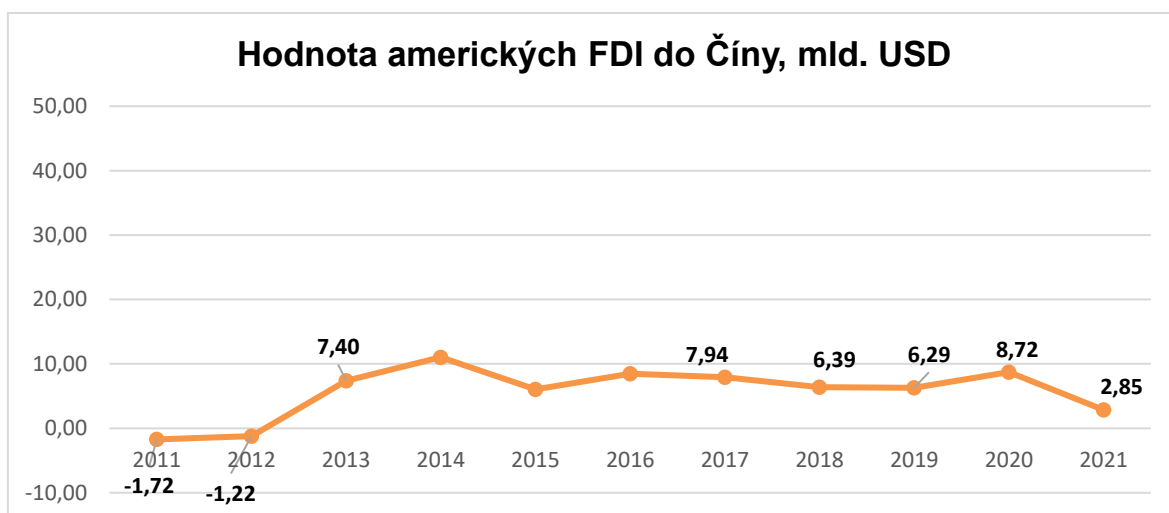

Obr. 10 Vývoj hodnoty čínských FDI do USA mezi lety 2011-2021, mld. USD (zpracováno z dat Statista 18)

Například před začátkem obchodní války v roce 2017 připadalo na USA 23,3 % přímých zahraničních investic z Číny, ale v roce 2018 už to bylo jen 5,6 %. Čína však začala zvyšovat své investice do afrických zemí, a to z důvodů spolupráce v rámci iniciativy BRI, přístupu k africkým přírodním zdrojům a otevření nových trhů pro své výrobky. Konzultační agentura McKinsey odhaduje, že již v roce 2017 tvořily čínské společnosti přibližně 12 % průmyslové výroby v Africe (Jayaram, Kassiri a Sun, 2017).

Země ASEAN se staly pro Čínu atraktivnější i z hlediska odlivu FDI. Podle údajů ASEAN Stats (2022) se tak podíl zemí ASEAN na celkovém odlivu FDI z Číny v letech 2020 až 2021 zvýšil ze 4,6 % na 9,5 %. Zároveň je pro země ASEAN Čína hlavním zdrojem FDI (podíl Číny na přílivu FDI do ASEAN v roce 2021 vzrostl oproti roku 2020 z 31,3 % na 58,8 %).

Vývoj odlivu FDI z USA do Číny vypadala následovně (viz Obr. 11):

Obr. 11 Vývoj amerických FDI do Číny mezi lety 2011-2021, mld. USD (zpracováno z dat The U.S. Bureau of Economic Analysis 2, 2022)

V roce 2018 například poklesl odliv investic z USA do Číny o 19,5 %. V roce 2020 však tento údaj opět vzrostl (+ 38,6 %) v důsledku dohody “Phase One”. V roce 2021 se odliv snížil o 67,3 %. K tomu s největší pravděpodobností došlo, protože bylo jasné, že Čína nesplní podmínky stanovené v dohodě. Celkově se od roku 2017 do roku 2021 snížily odchozí investice z USA do Číny o 64,2 %. V roce 2017, ještě před začátkem války, však tento podíl činil zanedbatelných 2,42 % z celkového odlivu přímých zahraničních investic z USA.

Obě země v důsledku obchodního konfliktu výrazně snížily odliv FDI do ekonomik druhé strany.

3.2 Role WTO v řešení americko-čínského obchodního konfliktu

Důležité je také posoudit roli WTO při řešení obchodního konfliktu mezi USA a Čínou. Jak je uvedeno v podkapitole 2.2.3, dne 23. března 2018 podala Čína stížnost WTO, že cla uvalená USA na ocel a hliník jsou nezákonná. Absence formálního rozhodnutí však Číně ani USA nezabránila v tom, aby vůči sobě navzájem zavedly další cla, a ignorovaly tak mechanismus mnohostranného řešení sporů v rámci WTO. Podle článku 3.7 Dohody WTO je však jediným účelem mechanismu WTO pro urovnávání sporů: uvést opatření člena, která nejsou v souladu s pravidly WTO, do souladu s těmito pravidly, a to v rozumné lhůtě (WTO 5, 2023). Trvalo téměř pět let, než WTO 9. prosince 2022 vydala konečné rozhodnutí, že americká cla jsou skutečně v rozporu s politikami WTO.

Americká strana otevřeně vyjadřovala svou nespokojenost s organizací WTO. Například Prezident Trump 13. srpna 2019 pohrozil ukončením členství USA v WTO. Hlavním argumentem bylo, že Čína získala v rámci organizace status "rozvojové" země, což Pekingu umožňovalo získávat dotace na rozvoj zemědělství. Rovněž tento neoprávněný status podle Trumpa umožňoval Číně zavádět vyšší překážky importu (Venkina, 2019; Vlados, 2020).

Od prosince 2019 navíc USA začaly blokovat jmenování nových členů **Appellate Body**¹⁴ odpovědného za vyřizování odvolání. Tento orgán tak nemá potřebný počet členů pro projednávání stížností, což ponechává mnoho sporů mezi členy WTO v nejistotě. Argument USA byl předložen později ve zprávě zveřejněné USTR, která obvinila Odvolací orgán, že jedná mimo svůj mandát a přidává nové povinnosti pro členy WTO, které údajně neexistovaly v době, kdy USA podepsaly smlouvu o vstupu do organizace (Lester, 2022; USTR 2, 2020).

V nedávné zprávě USTR 2022 se rovněž uvádí, že "mechanismus WTO pro řešení sporů není účinný při řešení závažných problémů vyplývajících z vládního, netržního přístupu člena WTO k hospodářství a obchodu" (USTR 3, 2022, str. 12).

¹⁴ Lze přeložit jako **Odvolací orgán**

Pokud jde o stížnost USA ze dne 23. března 2018, proti Číně kvůli obavám z čínského režimu právního duševního vlastnictví, nedošlo k jejímu vyřešení v rámci procesu řešení sporů WTO. Místo toho byla tato otázka řešena prostřednictvím dvoustranných jednání a závazků přijatých v rámci obchodní dohody "Phase One" mezi USA a Čínou.

Lze konstatovat, že WTO je v současné době v krizi a v obchodní válce mezi USA a Čínou se regulátorovi nepodařilo zjednodušit/regulovat obchodní vztahy mezi zeměmi. USA se naopak rozhodly samy "potrestat" Čínu úpravou své obchodní politiky za to, že neplní mnohé povinnosti a normy WTO. Přesto zanedbávání mechanismu řešení sporů WTO oběma stranami vyvolává otázku o potenciálu systému jako takového a ukazuje na potřebu reforem globálního mnohostranného obchodního systému.

Závěr

Cílem této práce bylo prozkoumat hlavní a dílčí dopady americko-čínské obchodní války na mezinárodní obchod v Asii a Severní Americe se zaměřením na obchod USA a Číny.

První kapitola se zabývá teoretickými aspekty mezinárodního obchodu, konkrétně merkantilistickou a protekcionistickou politikou a konceptem volného obchodu. Dále jsou rozebrány předpoklady pro zavedení celních omezení, úloha WTO při regulaci cel a důležité pojmy, jako jsou FDI, dvoustranné a mnohostranné obchodní smlouvy. Kapitola pokračuje zkoumáním současného postavení Číny a USA ve světovém obchodu.

Praktická část se zabývá příčinami obchodní války mezi USA a Čínou. Za tímto účelem je provedena analýza PESTLE každé ze zmíněných zemí s velkým důrazem na politické, ekonomické a technologické faktory, přičemž jsou zkoumány vztahy mezi USA a Čínou před nástupem prezidenta Donalda Trumpa, během jeho vlády a za vlády prezidenta Joe Bidena. Dochází se k závěru, že Trumpova administrativa se vyznačuje zvýšeným protekcionismem a unilaterismem v zahraniční politice, o čemž svědčí odstoupení USA od mnoha mezinárodních dohod, zatímco Biden se snaží obnovit oslabené vztahy se spojenci a zaměřit se na domácí politiku s cílem posílit postavení domácích výrobců. Navzdory mírnějšímu postoji Bidena vůči Číně a ochotě řešit konflikt nebyla Trumpova cla zrušena.

Zdůrazněny jsou hlavní příčiny obchodní války, jako je americký obchodní deficit s Čínou, nespokojenost Spojených států s nekalými čínskými obchodními praktikami, jako je krádež duševního vlastnictví, a nucení zahraničních společností k transferu technologií při podnikání v Číně. Kromě toho se USA obávají rostoucí technologické síly Číny. Podrobně je také popsána časová osa hlavních fází války a postupné zavádění celních omezení ze strany obou zemí.

Ve druhé kapitole jsou rovněž uvedeny příklady bezprecedentních netarifních omezení, která Amerika uvalila na čínské technologické společnosti. Podrobné zkoumání případů ZTE a Huawei vede k závěru, že se tento konflikt vyvinul z války zaměřené na obchod ve válku technologickou. Proto je pravděpodobné, že hlavním důvodem, proč Spojené státy tuto válku zahájily, je snaha zpomalit technologický rozvoj Číny, aby neprohrály v závodě o technologickou dominanci, zejména v tak

strategicky důležitém odvětví, jako je technologie 5G. Tato technologická válka však nejenže nezpomalila technologický rozvoj Číny, ale naopak ji přivedla k tomu, aby si uvědomila své slabiny, jako je závislost na dovozu špičkových čipů z USA. To se pro čínskou vládu stalo podnětem k tomu, aby domácí výrobu čipů posunula na novou, vyšší úroveň.

Ve třetí části jsou přímo analyzovány dopady obchodní války na ekonomiku USA a Číny z hlediska obchodu obecně i z hlediska FDI. Srovnávací analýza statistických údajů vede k závěru, že se Americe nepodařilo snížit obchodní deficit s Čínou v číselném vyjádření, protože Čína přijímala odvetná cla. Nicméně USA se podařilo alespoň zastavit další růst svého obchodního deficitu s Čínou a také snížit podíl Číny na jejich celkovém obchodním deficitu.

Dynamika amerického a čínského vývozu a dovozu navíc ukazuje, že obě země začaly v důsledku vzájemných omezení přecházet k novým obchodním partnerům. Na čínské straně je to patrné zejména v rámci spolupráce v rámci iniciativy BRI. To ukazuje, že globální obchodní toky jsou skutečně ovlivněny obchodní válkou mezi Čínou a USA v důsledku diverzifikace rizik na obou stranách. Navzdory tomu je Čína stále hlavním dovozním partnerem USA a o úplném oddělení zemí zatím nejde.

Příliv čínských FDI do USA výrazně poklesl v důsledku zvýšené kontroly čínských investic ze strany USA z důvodu obav o národní bezpečnost. Na druhé straně příliv amerických investic do Číny poklesl, ale ne tak dramaticky, protože mnoho velkých amerických firem vytváří velkou část svých zisků v Číně.

Závěrečná kapitola se zabývá také úlohou WTO v tomto obchodním konfliktu. Dochází k závěru, že orgán WTO pro řešení obchodních sporů je v krizi a nedokázal sehrát autoritativní roli při snižování napětí mezi USA a Čínou.

Celkově se USA i Číně víceméně daří vyrovnávat se s důsledky vzájemných omezení prostřednictvím částečné diverzifikace vývozu, zatímco pro výrobce a spotřebitele v obou zemích je tato obchodní válka zátěží, která je nutí počítat s vyššími cenami. Navíc, ačkoli obchodní válka již neprobíhá v tak velkém rozsahu, je brzo hovořit o jejím konci, protože od ukončení dohody "Phase One" nedošlo k žádným významným pokusům obou zemí o zrušení nebo alespoň snížení vysokých

celních sazeb. Mezitím se konfrontace mezi zeměmi prostřednictvím uvalování cel změnila ve válku o technologickou převahu prostřednictvím netarifních omezení.

Seznam literatury

ADEKOLA, Anthony. US–China trade war and the WTO dispute settlement mechanism. *Journal of International Trade Law and Policy*. 2019, 18(3), 125-135.

ALLISON, Graham, SCHMIDT, Eric. China's 5G Soars Over America's., 2022. *The Wall Street Journal* [online]. [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.belfercenter.org/publication/chinas-5g-soars-over-america#:~:text=America's%20average%205G%20mobile%20internet,of%20300%20megabits%20per%20second>

ANTRÀS, Pol. “De-Globalisation? Global Value Chains in the Post-COVID-19 Age”. *2021 ECB Forum: "Central Banks in a Shifting World" Conference Proceedings*. 2021.

ASEAN 1 [online]. About ASEAN., 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://asean.org/about-asean>

ASEAN 2 [online]. AFTA., 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://asean.org/asean-economic-community/sectoral-bodies-under-the-purview-of-aem/afta>

ASEAN Stats Data Portal [online]. Flows of Inward Foreign Direct Investment (FDI) into ASEAN by Source Country (in million US\$)., 2022 [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://data.aseanstats.org/fdi-by-hosts-and-sources>

Asian Infrastructure Investment Bank [online]. Introduction., 2023 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.aiib.org/en/about-aiib/index.html>

BADER, Jeffrey A. *Obama and China's Rise: An Insider's Account of America's Asia Strategy*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2012. ISBN 978-0815724469.

BADLAM, Justin a kol. The CHIPS and Science Act: Here's what's in it., 2022. *McKinsey & Company* [online]. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://www.mckinsey.com/industries/public-and-social-sector/our-insights/the-chips-and-science-act-heres-whats-in-it/>

BALDOCK, Harry. Vestager: Restricting “high-risk” vendors a “matter of urgency” for EU., 2022. *Total Telecom* [online]. [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://totaltele.com/vestager-restricting-high-risk-vendors-a-matter-of-urgency-for-eu/>

BARYSHNIKOVA, Natalia, Natalia NAIDENOVA a Anna SHKRYABINA. The Prospects of Neo-Protectionism in the 21st Century. *Proceedings of the International Scientific Conference "Far East Con" (ISCFEC 2020)*. 2020, Vol. 128, 266-276.

BIDEN, Joseph R. Declaration of Emergency and Authorization for Temporary Extensions of Time and Duty-Free Importation of Solar Cells and Modules from Southeast Asia., 2022. *The White House* [online]. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/06/06/declaration-of-emergency-and-authorization-for-temporary-extensions-of-time-and-duty-free-importation-of-solar-cells-and-modules-from-southeast-asia/>

BIDEN, Joseph R. Remarks by President Biden at the 2021 Virtual Munich Security Conference., 2021. *The White House* [online]. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/02/19/remarks-by-president-biden-at-the-2021-virtual-munich-security-conference/>

BLACKWILL, Robert D., HARRIS, Jennifer M. *Válka jinými prostředky: geoekonomika a vedení státu*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3142-6.

BOSE, Nandita, WIDIANTO, Stanley. Biden and Xi clash over Taiwan in Bali but Cold War fears cool., 2022. *Reuters* [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/ahead-tense-g20-summit-biden-xi-meet-talks-2022-11-14/>

BOWN, Chad P. China bought none of the extra \$200 billion of US exports in Trump's trade deal., 2022. *PIIE* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/china-bought-none-extra-200-billion-us-exports-trumps-trade-deal#_ftn1

BOWN, Chad P. The US-China Trade War and Phase One Agreement., 2021. *PIIE* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.piie.com/research/piie-charts/how-china-retaliating-us-national-security-tariffs-steel-and-aluminum>

BOWN, Chad P., KOLB, Melina. Trump's Trade War Timeline: An Up-to-Date Guide., 2023. *PIIE* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.piie.com/blogs/trade-and-investment-policy-watch/trumps-trade-war-timeline-date-guide>

BROWN, Scott. The HUAWEI ban explained: A complete timeline and everything you need to know., 2023. *Android Authority* [online]. [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.androidauthority.com/huawei-google-android-ban-988382/>

CHORZEMPA, Martin. US security scrutiny of foreign investment rises, but so does foreign investment, 2022. *PIIE* [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://www.piie.com/blogs/realtime-economic-issues-watch/us-security-scrutiny-foreign-investment-rises-so-does-foreign>

Collins [online]. Definition of 'G2'., 2022 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/g2>

DONNELLON-MAY, Genevieve, PORTO, Filipe. Brazilian soybeans and China's food security., 2023. *The Strategist — The Australian Strategic Policy Institute Blog* [online]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.aspistrategist.org.au/brazilian-soybeans-and-chinas-food-security/#:~:text=The%20US%20and%20Brazil%20provide,its%20General%20Administration%20of%20Customs.>

DREYER, June Teufel. *China's Political System. Modernization and Tradition*. New York: Routledge, 2018. ISBN 9781138501522.

DUNN, Bill. *Neither Free Trade Nor Protection — A Critical Political Economy of Trade Theory and Practice*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Ltd, 2015. ISBN 978-1-78347-193-5.

European Union 1 [online]. Peace in Europe and the beginnings of cooperation., 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_en

European Union 2 [online]. A Europe without frontiers., 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1990-99_en

European Union 3 [online]. Facts and figures on the structure of the European Union., 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/structure_en 27-03-2023

European Union 4 [online]. Aims and values., 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_en

EVANS, Olaniyi. The effects of US-China trade war and Trumponomics. *Forum Scientiae Oeconomia*. 2019, 2(1), 47-55.

FITCH, Asa. Nvidia Warns of Sales Hit From New U.S. Chip Licensing Requirements for China., 2022. *The Wall Street Journal* [online]. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/nvidia-warns-of-sales-hit-from-new-u-s-chip-licensing-requirements-for-china-11661984074>

G20 [online]. About G20., 2023 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.g20.org/en/about-g20/#members>

GARCÍA-HERRERO, Alicia, TAN, Junyu. Deglobalisation in the context of United States-China decoupling. *Policy Contribution*. 2020, 21, 1-16.

GARNAUT, Ross, Ligang SONG a Cai FANG. *China's 40 Years of Reform and Development: 1978–2018*. Canberra: ANU Press, 2018. ISBN 978-1760462246.

General Administration of Customs of the People's Republic of China (China Customs) [online]. Table of total value of import and export commodities (US dollar value) A: Annual table., 2023 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <http://www.customs.gov.cn/customs/302249/zfxxgk/2799825/302274/302277/302276/4807694/index.html>

GOLLEY, Jane, Linda JAIVIN a Paul J. FARRELLY. *Power*. Canberra: ANU Press, 2019. ISBN 9781760462819.

GREENSTONE, Michael, Guojun HE a Ken LEE. The 2008 Olympics to the 2022 Olympics: China's Fight to Win its War Against Pollution., 2022. *AQLI* [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: https://aqli.epic.uchicago.edu/wp-content/uploads/2022/02/China-Report_FEB2022-2.pdf

HAENLE, Paul, SHER, Nathaniel. How Pelosi's Taiwan Visit Has Set a New Status Quo for U.S-China Tensions., 2022. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2022/08/17/how-pelosi-s-taiwan-visit-has-set-new-status-quo-for-u.s-china-tensions-pub-87696>

HE, Alex. Techno-Industrial Policy under President Xi: Institutions, Progress and Problems. *China's Techno-Industrial Development*. 2021, 5-13.

HOLSLAG, Jonathan. *World Politics since 1989. 1st Edition*. Polity, 2021. ISBN 978-1509546725.

HOPEWELL, Kristen. What is 'Made in China 2025' and why is it a threat to Trump's trade goals?, 2018. *The Washington Post* [online]. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2018/05/03/>

HU, Weixing. Trump's China Policy and Its Implications for the "Cold Peace" across the Taiwan Strait. *China Review*. August 2018, 18(3), 61-88.

HUA, Shiping. *The political logic of the US-China trade war*. Maryland: The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc., 2022. ISBN 978-1793624987.

HUANG, Norah. A Taiwan perspective on what is at stake after Nancy Pelosi's visit to Taiwan., 2022. *The Brookings Institution* [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2022/09/26/a-taiwan-perspective-on-what-is-at-stake-after-nancy-pelosis-visit-to-taiwan/>

ILYIN, Ilya. Trade wars as the main aspect of contradictions between the USA and other countries. *Trade policy*. 2019, 19(3), 25-44.

Internal Revenue Service (IRS) [online]. Yearly Average Currency Exchange Rates., 2023 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://www.irs.gov/individuals/international-taxpayers/yearly-average-currency-exchange-rates>

International Labour Organization (ILO) [online]. Global Wage Report 2022-2023., 2022 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.ilo.org/digitalguides/en-gb/story/globalwagereport2022-23#intro>

INTERNATIONAL MONETARY FUND (IMF) 1 [online]. GDP, current prices., 2023. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z:

https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/WEO_WORLD

INTERNATIONAL MONETARY FUND (IMF) 2 [online]. World Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves., 2022 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=41175>

INTERNATIONAL MONETARY FUND (IMF) 3 [online]. Inflation rate, average consumer prices., 2023 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.imf.org/external/datamapper/PCPIPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEO_WORLD

International Trade Administration 1 [online]. United States-Mexico-Canada Agreement., 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.trade.gov/usmca>

International Trade Administration 2 [online]. AFRICAN CONTINENTAL FREE TRADE AREA., 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.trade.gov/market-intelligence/african-continental-free-trade-area>

International Trade Administration 3 [online]. China – Trade Agreements., 2022 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/china-trade-agreements>

JAYARAM, Kartik, Omid KASSIRI a Irene YUAN SUN. The closest look yet at Chinese economic engagement in Africa., 2017. *McKinsey & Company* [online]. [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/middle-east-and-africa/the-closest-look-yet-at-chinese-economic-engagement-in-africa>

JIANG, Sijia, MARTINA, Michael. Huawei's \$105 billion business at stake after U.S. broadside., 2019. *Reuters* [online]. [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-huawei-analysis/huaweis-105-billion-business-at-stake-after-u-s-broadside-idUSKCN1SM123>

KHASBULATOV, Ruslan. *International economic relations: 1st part, 3rd edition*. Russia: LitRes, 2022. ISBN 978-5041413200.

KHASBULATOV, Ruslan. *International trade policy: textbook for undergraduate and graduate studies*. Russia: Yurait, 2017. ISBN 978-5-534-02673.

KRUGMAN, Paul R., Maurice OBSTFELD a Marc J. MELITZ. *International Trade: Theory and Policy*. Harlow: Pearson Education Limited, 2018. ISBN 978-1-292-21635-5.

LAIRO, Jeanene. Country report. What's next for the United States - Trade Policy., 2021. *Konrad-Adenauer Stiftung* [online]. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.kas.de/en/country-reports/detail/-/content/what-s-next-for-the-united-states-2>

LARICCHIA, Federica. Quarterly smartphone market share worldwide by vendor 2009-2022., 2023. *Statista* [online]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/271496/global-market-share-held-by-smartphone-vendors-since-4th-quarter-2009/>

LAWRENCE, Susan V. U.S.-China Relations: An Overview of Policy Issues. CRS Report for Congress. *Congressional Research Service*. 2013, 1-61.

LESTER, Simon. Ending the WTO Dispute Settlement Crisis: Where to from here?., 2012. *International Institute for Sustainable Development* [online]. [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://www.iisd.org/articles/united-states-must-propose-solutions-end-wto-dispute-settlement-crisis>

LU, Zhiyao (Lucy), SCHOTT, Jeffrey J. How Is China Retaliating for US National Security Tariffs on Steel and Aluminum?, 2018. *PIIE* [online]. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.piie.com/research/piie-charts/how-china-retaliating-us-national-security-tariffs-steel-and-aluminum>

MACHKOVÁ, Hana, Eva ČERNOHLÁVKOVÁ a Alexej SATO. *Mezinárodní obchodní operace. 6., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Grada, 2014. ISBN 978-8024748740.

Macrotrends 1 [online]. World GDP 1960-2023., 2022 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.macrotrends.net/countries/WLD/world/gdp-gross-domestic-product>

Macrotrends 2 [online]. OECD members GDP 1960-2023., 2022 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.macrotrends.net/countries/OED/oecd-members/gdp-gross-domestic-product>

MANNING, Robert A. The China Challenge to an Inclusive Asia-Pacific Regional Trade Architecture. *Atlantic Council*. 2018, 9-11.

MANYIN, Mark E. and others. Pivot to the Pacific? The Obama Administration's "Rebalancing" Toward Asia CRS Report for Congress. *Congressional Research Service*. 2012, 1-29.

MCBRIDE, James. After Trump: What Will Biden Do on Trade?, 2021. *Council on Foreign Relations* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/in-brief/after-trump-what-will-biden-do-trade>

MERCOSUR 1 [online]. MERCOSUR in brief., 2022 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.mercosur.int/en/about-mercosur/mercosur-in-brief/>

MERCOSUR 2 [online]. MERCOSUR Countries., 2022 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.mercosur.int/en/about-mercosur/mercosur-countries/>

MERICS [online]. Mapping the Belt and Road initiative: this is where we stand., 2018 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.merics.org/en/tracker/mapping-belt-and-road-initiative-where-we-stand>

MEYER, Marshall M. How the U.S. Ban on ZTE Could Disrupt Telecom Supply Chains., 2018. *Knowledge at Wharton* [online]. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://knowledge.wharton.upenn.edu/podcast/knowledge-at-wharton-podcast/why-the-u-s-ban-on-zte-could-disrupt-telecom-supply-chains/>

MILLER, Chris. Semiconductors and U.S. Industrial Policy Report. *Center for a New American Security*. 2022, 2-3.

MUKHAMEDYANOVA, Alsu. Neoprotectionism in modern foreign trade policy. *Management of economic systems: electronic scientific journal*, 2011, 2 (26).

National Bureau of Statistic of China [online]. National Economy Withstood Pressure and Reached a New Level in 2022., 2023 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: http://www.stats.gov.cn/english/PressRelease/202301/t20230117_1892094.html

OATLEY, Thomas. *International Political Economy: Sixth Edition (6th ed.)*. New York: Routledge, 2018. ISBN 978-1-35103-466-1.

OECD 1 [online]. China's Belt and Road Initiative in the Global Trade, Investment and Finance Landscape., 2018 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/finance/Chinas-Belt-and-Road-Initiative-in-the-global-trade-investment-and-finance-landscape.pdf>

OECD 2 [online]. Education Policy Outlook 2022: Transforming Pathways for Lifelong Learners., 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-policy-outlook-2022_c77c7a97-en

OECD 3 [online]. The Future of Investment Treaties – OECD., 2021 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/investment/investment-policy/investment-treaties.htm>

OLEYNOV, Anton. The theories of international trade and foreign trade regulation. *World and National Economy*. 2020, 2(51), 1-28.

OLSEN, Robert. Xi Jinping Starts Unprecedented Third Term As China's President., 2023. *Forbes* [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/robertolsen/2023/03/10/xi-jinping-starts-unprecedented-third-term--as-chinas-president/?sh=439befb73539>

PALETTA, Damian. Penalties against China telecom giant ZTE become a bargaining chip as White House, Chinese officials discuss potential trade deal., 2018. *The Washington Post* [online]. [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/the-switch/wp/2018/05/13/trump-pledges-to-help-chinese-phone-maker-zte-get-back-into-business/>

PAULSEN, Mona. Episode 175 (transcript): The dreaded WTO ruling on Trump's national security tariffs. Biden admin eases Trump-era solar tariffs but doesn't end them., 2023. *Trade Talks* [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://tradetalkspodcast.com/wp-content/uploads/2023/01/Episode-175-Transcript-Complete.pdf>

Politico [online]. Full transcript: Donald Trump's jobs plan speech., 2016 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.politico.com/story/2016/06/full-transcript-trump-job-plan-speech-224891>

QAYYUM, Muhammad a kol. Relationship between economic liberalization and intellectual property protection with regional innovation in China. A case study of Chinese provinces. *PLOS*. 2022, 17(1), 1-17.

RACHMAN, Gideon. The decoupling of US and China has only just begun., 2018. *The Financial Times* [online]. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/9000d2b0-460f-4380-b5de-cd7fdb9416c8>

RASMUS, Jack. Trump's Deja Vu China Trade War. *World Review of Political Economy*. 2018, 9(3), 346-363.

REGMI, Anita. Retaliatory Tariffs and U.S. Agriculture., 2019. *Congressional Research Service* [online]. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://crsreports.congress.gov/search/#/?termsToSearch=Retaliatory%20Tariffs%20and%20U.S.%20Agriculture&orderBy=Relevance>

RENSHAW, Jarrett, GROOM, Nichola. Biden admin eases Trump-era solar tariffs but doesn't end them., 2022. *Reuters* [online]. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/business/energy/biden-extends-modifies-trump-era-solar-tariffs-says-official-2022-02-04/>

RESHETNIKOVA, Marina. Innovation and Entrepreneurship in China. *European Research Studies Journal*. 2018, 21(3), 506-515.

Reuters [online]. U.S.-China trade war has cost up to 245,000 U.S. jobs: business group study., 2021 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-jobs-idUSKBN29J2O9>

RICARDO, David. *The Works and Correspondence of David Ricardo (edited by Piero Sraffa). Volume IV*. Indianapolis: Liberty Fund, Inc., 2004. ISBN 978-0865979765.

SEGEV, Hiddai, Doron ELLA a Assaf ORION. My Way or the Huawei?: The United States-China Race for 5G Dominance. *Institute for National Security Studies Insight*. 2019, 1193, 1-4.

SHIH, Willy C. Global Supply Chains in a Post-Pandemic World., 2020. *Harvard Business Review* [online]. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://hbr.org/2020/09/global-supply-chains-in-a-post-pandemic-world>

SLOTTA, Daniel. 5G in China - statistics & facts., 2023. *Statista* [online]. [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.statista.com/topics/6705/5g-technology-in-china/#topicOverview>

SOUKUP, Alexandr. *Mezinárodní ekonomie: analýza mezinárodních ekonomických vztahů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-879-2.

STANWICK, Peter, STANWICK, Sarah. *International Management: A Stakeholder Approach*. Edward Elgar Publishing, 2020. ISBN 978-1788112741.

Statista 1 [online]. Gross domestic product (GDP) at current prices in China from 1985 to 2022 with forecasts until 2028., 2023 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/263770/gross-domestic-product-gdp-of-china/>

Statista 2 [online]. Gross domestic product (GDP) of the United States from 1990 to 2022., 2023 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/188105/annual-gdp-of-the-united-states-since-1990/>

Statista 3 [online]. Gross domestic product (GDP) per capita in current prices in China from 1985 to 2022 with forecasts until 2028., 2023 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/263775/gross-domestic-product-gdp-per-capita-in-china/>

Statista 4 [online]. Total population of China from 1980 to 2022 with forecasts until 2028., 2023 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/263765/total-population-of-china/>

Statista 5 [online]. Ranking of the top trading partners of the United States for trade goods in 2021, by export value., 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/186592/ranking-of-the-largest-trading-partners-for-us-exports-in-2010/>

Statista 6 [online]. Distribution of the gross domestic product (GDP) in China in 2022, by industry., 2023 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1124008/china-composition-of-gdp-by-industry/>

Statista 7 [online]. Inflation rate in China from 2011 to 2022 with forecasts until 2027., 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/270338/inflation-rate-in-china/>

Statista 8 [online]. India: Estimated total population from 2018 to 2028., 2023 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/263766/total-population-of-india/>

Statista 9 [online]. Leading countries by gross research and development (R&D) expenditure worldwide in 2022., 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/732247/worldwide-research-and-development-gross-expenditure-top-countries/>

Statista 10 [online]. Countries with the largest digital populations in the world as of January 2023., 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/262966/number-of-internet-users-in-selected-countries/>

Statista 11 [online]. The 100 largest companies in the world by market capitalization in 2022., 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/263264/top-companies-in-the-world-by-market-capitalization/>

Statista 12 [online]. United States: National debt from 2018 to 2028., 2023 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/262893/national-debt-in-the-united-states/>

Statista 13 [online]. Total population of the United States from 2015 to 2027., 2022 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/263762/total-population-of-the-united-states/>

Statista 14 [online]. Leading countries by gross research and development (R&D) expenditure worldwide in 2022., 2022 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/732247/worldwide-research-and-development-gross-expenditure-top-countries/>

Statista 15 [online]. Carbon dioxide emissions worldwide in 2010 and 2021, by select country., 2022 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/270499/co2-emissions-in-selected-countries/>

Statista 16 [online]. Distribution of greenhouse gas emissions worldwide in 2021, by major emitter., 2022 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/500524/worldwide-annual-carbon-dioxide-emissions-by-select-country/>

Statista 17 [online]. China's outward foreign direct investment (FDI) flows along the Belt and Road Initiative (BRI) from 2013 to 2021., 2022 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1272947/china-outward-fdi-flows-along-the-belt-and-road-initiative/>

Statista 18 [online]. Value of Chinese foreign direct investment flows to the United States from 2010 to 2020, by ownership., 2021 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/234111/value-of-chinese-direct-investments-in-the-us-by-type-of-investor/>

Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) [online]. Trends In World Military Expenditure, 2021., 2022 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: https://www.sipri.org/sites/default/files/2022-04/fs_2204_milex_2021_0.pdf

TALLEY, Ian, SIDDIQUI, Sabrina. Siddiqui., 2023. *The Wall Street Journal* [online]. [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/biden-administration-considers-cutting-off-huawei-from-u-s-suppliers-11675129479>

The Bureau of Industry and Security (BIS) 1 [online]. Public information on export controls imposed on advanced computing and semiconductor manufacturing items to the People's Republic of China (PRC)., 2022 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.bis.doc.gov/index.php/about-bis/newsroom/2082>

The Bureau of Industry and Security (BIS) 2 [online]. Entity List., 2020 [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.bis.doc.gov/index.php/policy-guidance/lists-of-parties-of-concern/entity-list#:~:text=The%20Entity%20List%20specifies%20the,imposed%20elsewhere%20in%20the%20EAR.>

The Bureau of Industry and Security (BIS) 3 [online]. Commerce Adds 36 to Entity List for Supporting the People's Republic of China's Military Modernization, Violations of Human Rights, and Risk of Diversion., 2022 [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://www.bis.doc.gov/index.php/documents/about-bis/newsroom/press-releases/3195-bis-press-release-clean-2022-12-14/file>

The Observatory of Economic Complexity (OEC) [online]. ASSOCIATION OF SOUTHEAST ASIAN NATIONS: International Trade (in billion US\$)., 2023 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z:

TRUMP, Donald J. Donald J. Trump's tweet (13.05.2018)., 2018. *Twitter* [online]. [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/995680316458262533?s=20>

TRUMP, Donald J. Proclamation on the Continuation of Facilitating Positive Adjustment to Competition from Imports of Large Residential Washers., 2021. *The White House* [online]. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/presidential-actions/proclamation-continuation-facilitating-positive-adjustment-competition-imports-large-residential-washers/>

Twitter [online]. Donald J. Trump's tweet (04.04.2018)., 2018 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/981492087328792577>

U.S. Department of Agriculture (USDA) [online]. USDA Supports U.S. Seafood Industry Impacted by Retaliatory Tariffs., 2020 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.usda.gov/media/press-releases/2020/09/09/usda-supports-us-seafood-industry-impacted-retaliatory-tariffs>

U.S. Department of Commerce (USDC) 1 [online]. Secretary Ross Announces Activation of ZTE Denial Order in Response to Repeated False Statements to the U.S. Government., 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://2017-2021.commerce.gov/news/press-releases/2018/04/secretary-ross-announces-activation-zte-denial-order-response-repeated.html>

U.S. Department of Commerce (USDC) 2 [online]. Commerce Department Lifts Ban After ZTE Deposits Final Tranche of \$1.4 Billion Penalty., 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://2017-2021.commerce.gov/news/press-releases/2018/07/commerce-department-lifts-ban-after-zte-deposits-final-tranche-14.html>

U.S. Department of the Treasury (USDT) [online]. Treasury Identifies Eight Chinese Tech Firms as Part of The Chinese Military-Industrial Complex., 2021 [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy0538>

UN Migration [online]. World Migration Report: 2022., 2022 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/3951157?ln=en>

UNCTAD 1 [online], World Investment Report 2022., 2022 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2022>

UNCTAD 2 [online], Global foreign direct investment flows over the last 30 years., 2022 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://unctad.org/data-visualization/global-foreign-direct-investment-flows-over-last-30-years>

UNCTAD 3 [online], Foreign investment in developing Asia hit a record \$619 billion in 2021., 2022 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://unctad.org/news/foreign-investment-developing-asia-hit-record-619-billion-2021>

UNCTAD 4 [online], Foreign direct investment down by 41 % in first half of 2018., 2018 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://unctad.org/news/foreign-direct-investment-down-41-first-half-2018>

United Nations Environment Program (UNEP) [online]. State of the climate., 2021 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: https://www.unep.org/explore-topics/climate-action/what-we-do/climate-action-note/state-of-climate.html?gclid=CjwKCAjwuqiiBhBtEiwATgvixKqbP6C6I7CZeRNL6i0jJaf8VhrBvL4G_XuC_IfG1cQ-FhUab55bmxoCq_kQAvD_BwE

United State Trade Representative (USTR) 1 [online]. Economic and trade agreement between the government of the United States of America and the government of the People's Republic of China., 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://ustr.gov/sites/default/files/files/agreements/phase%20one%20agreement/Economic_And_Trade_Agreement_Between_The_United_States_And_China_Text.pdf

United State Trade Representative (USTR) 2 [online]. Report on the Appellate Body of the World Trade Organization., 2020 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://ustr.gov/sites/default/files/Report_on_the_Appellate_Body_of_the_World_Trade_Organization.pdf

United State Trade Representative (USTR) 3 [online]. USTR Releases Annual Report on China's WTO Compliance., 2022 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2022/february/ustr-releases-annual-report-chinas-wto-compliance>

United States Census Bureau [online]. U.S. International Trade in Goods and Services., 2023 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: https://www.census.gov/foreign-trade/Press-Release/current_press_release/index.html

VARADZIN, František. *Mezinárodní ekonomie: (teorie světového hospodářství)*. Praha: Professional Publishing, 2013. ISBN 978-80-7431-116-1.

VAUGHN, Jason. 'They're Trying to Wipe Us Off the Map.' Small American Farmers Are Nearing Extinction., 2019. *TIME USA* [online]. [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://time.com/5736789/small-american-farmers-debt-crisis-extinction/>

VENKINA, Ekaterina. Трамп пригрозил выходом из ВТО, 2019. *Deutsche Welle* [online]. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.dw.com/ru/%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BF-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D0%BB-%D0%B2%D1%8B%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BC-%D0%B8%D0%B7-%D0%B2%D1%82%D0%BE/a-50015602>

VLADOS, Charis. The Dynamics of the Current Global Restructuring and Contemporary Framework of the US–China Trade War. *Global Journal of Emerging Market Economies*. 2020, 12(1), 4-23.

VOLGINA, Natálie. *Mezinárodní obchod: učebnice*. Moskva: KNORUS, 2019. ISBN 978-5-406-06406-1.

WALKER, Martin. Globalization 3.0. *The Wilson Quarterly*. 2007, 31(4), 25-44.

WARBURTON, Moira. Key events in Huawei CFO Meng Wanzhou's extradition case., 2021. *Reuters* [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/technology/key-events-huawei-cfo-meng-wanzhou-extradition-case-2021-08-11/>

WEI, Han, GE, Yang. Update: Huawei CFO Arrested for Allegedly Violating U.S. Sanctions on Iran., 2018. *Caixin Global* [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://www.caixinglobal.com/2018-12-06/huawei-vice-chair-arrested-in-canada-for-violating-us-sanctions-on-iran-101356055.html>

WILKIE, Christina. Biden sees no need for 'a new Cold War' with China after three-hour meeting with Xi Jinping., 2022. *CNBC* [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2022/11/14/biden-sees-no-need-for-a-new-cold-war-with-china-after-three-hour-meeting-with-xi-jinping.html>

World Trade Organization (WTO) 1 [online]. 2022 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/thewto_e.htm

World Trade Organization (WTO) 2 [online]. 2022 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact2_e.htm

World Trade Organization (WTO) 3 [online]. 2022 [cit. 2023-30-03]. Dostupné z: <https://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx>

World Trade Organization (WTO) 4 [online]. 2023 [cit. 2023-30-03]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/trade_evolution_e/evolution_trade_wto_e.htm#fntext-1

World Trade Organization (WTO) 5 [online]. 2023 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dsu_e.htm

Worldstopexports [online]. China's Top Trading Partners., 2023 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.worldstopexports.com/chinas-top-import-partners/>

WU, Yu, TURVEY, Calum G. The impact of the China–USA trade war on USA Chapter 12 farm bankruptcies. *Agricultural Finance Review*. 2021, 81(3), 386-414.

XU, Eric. A New Year Message for 2023., 2023. *Huawei Technologies Co., Ltd.* [online]. [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.huawei.com/en/special-release/new-year-message-2023>

ZHANG, Xiaojiang. *The Industrial Processes of Large Economies: The Quartet of US, China, Germany and Japan*. Springer Singapore Pte. Limited, 2022. *ProQuest Ebook Central* [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <http://ebookcentral.proquest.com/lib/savscz/detail.action?docID=6874851>

ZHANG, Yuhan. The US–China Trade War: A Political and Economic Analysis. *Indian Journal of Asian Affairs*. 2018, 31(1/2), 53-74.

ZHOU, Michelle, CHEN, Nisse. New policies to attract foreign talent to China., 2021. *KPMG* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://kpmg.com/cn/en/home/insights/2021/03/china-tax-alert-09.html>

ZTE 2 [online]. Annual Report 2018., 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://res-www.zte.com.cn/mediares/zte/Investor/20190410/E1.pdf>

ZTE 1 [online]. Annual Report 2017., 2017 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.zte.com.cn/content/dam/zte-site/res-www-zte-com-cn/mediares/zte/investor/en_annual_report/6e094796da60cd6bf395cd5b108484f4.pdf

Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků

Obr. 1 Vývoj světového obchodu mezi lety 2001-2021, mld. USD	21
Obr. 2 Vývoj světového HDP mezi lety 2001-2021, %	21
Obr. 3 HDP USA a Číny mezi lety 2001-2021, mld. USD.....	24
Obr. 4 Struktura devizových rezerv IMF v letech 2017 a 2022, %.....	26
Obr. 5 Mapa globální infrastruktury iniciativy BRI.....	37
Obr. 6 Deficit obchodní bilance USA (zboží a služby) mezi lety 2001-2022, mld. USD.....	39
Obr. 7 Příspěvek D. Trumpa na Twitteru, 4. dubna 2018	43
Obr. 8 Příliv FDI do USA a Číny mezi lety 2017-2021, mld. USD.....	57
Obr. 9 Odliv FDI do USA a Číny mezi lety 2017-2021, mld. USD	58
Obr. 10 Vývoj hodnoty čínských FDI do USA mezi lety 2011-2021, mld. USD.....	58
Obr. 11 Vývoj amerických FDI do Číny mezi lety 2011-2021, mld. USD	59

Seznam tabulek

Tab. 1 HDP členů OECD mezi lety 2018-2021, mld. USD	22
Tab. 2 TOP-5 obchodních partnerů Číny mezi lety 2017-2022	27
Tab. 3 Hodnota exportu TOP-5 obchodních partnerů Číny mezi lety 2017-2022, mld. USD.....	27
Tab. 4 TOP-5 obchodních partnerů USA mezi lety 2017-2022, mld. USD	27
Tab. 5 Hodnota exportu TOP-5 obchodních partnerů USA mezi lety 2017-2022, mld. USD.....	28
Tab. 6 Obchodní bilance USA v roce 2017, mld. USD	40
Tab. 7 Obchodní bilance Číny v roce 2017, mld. USD	41
Tab. 8 Obchodní bilance USA mezi lety 2017-2022, mld. USD.....	53
Tab. 9 Zvýšení importu USA z některých zemí mezi lety 2017-2022, mld. USD..	54

ANOTAČNÍ ZÁZNAM

AUTOR	Bc. Sofia Komarova		
STUDIJNÍ PROGRAM/OBOR/SPECIALIZACE	Specializace Mezinárodní Marketing		
NÁZEV PRÁCE	Americko-čínská obchodní válka a její význam pro mezinárodní obchod		
VEDOUCÍ PRÁCE	Mgr. Emil Velinov, Ph.D.		
KATEDRA	KMM – Katedra marketingu a managementu	ROK ODEVZDÁNÍ	2023
POČET STRAN	87		
POČET OBRÁZKŮ	11		
POČET TABULEK	9		
POČET PŘÍLOH	0		
STRUČNÝ POPIS	<p>Závěrečná práce se zaměřuje na americko-čínskou obchodní válku, která začala v roce 2018 uvalením cel na čínský dovoz ze strany Spojených států amerických. Cílem práce je prozkoumat její dopady na mezinárodní obchod, konkrétně na obchod mezi Čínou a USA a na její přímé zahraniční investice. Studie je provedena prostřednictvím analýzy vědecké literatury, odborných studií a komparativní analýzy na základě dostupných sekundárních statistických údajů. Práce poukazuje na to, že tento konflikt přerostl z obchodní války ve válku technologickou, neboť USA uvalují na čínské technologické společnosti i netarifní omezení s cílem zbrzdit technologický rozvoj Číny. Hlavními dopady obchodní války je částečný přesun obou zemí k jiným obchodním partnerům a snížení přímých zahraničních investic do ekonomik druhé strany. Rovněž se uvádí, že WTO nesplnila svou roli regulátora obchodních sporů, protože se organizaci nepodařilo zjednodušit obchodní vztahy mezi USA a Čínou</p>		
KLÍČOVÁ SLOVA	Obchodní válka, Spojené státy americké, Čína, volný obchod, protekcionismus, cla, WTO, obchodní deficit, přímé zahraniční investice		

ANNOTATION

AUTHOR	Bc. Sofia Komarova		
FIELD	Specialization International Marketing		
THESIS TITLE	The US-China trade war and its relevance for international trade		
SUPERVISOR	Mgr. Emil Velinov, Ph.D.		
DEPARTMENT	KMM – Department of Marketing and Management	YEAR	2023
NUMBER OF PAGES			
	87		
NUMBER OF PICTURES			
	11		
NUMBER OF TABLES			
	9		
NUMBER OF APPENDICES			
	0		
SUMMARY	<p>The thesis focuses on the US-China trade war, which began in 2018 with the imposition of tariffs on Chinese imports by the United States of America. The aim of the thesis is to examine its effects on international trade, specifically on China-US trade and their foreign direct investment. The study is carried out through an analysis of academic literature, research studies and comparative analysis based on available secondary statistical data. The paper points out that this conflict has grown from a trade war to a technology war, as the USA also imposed non-tariff restrictions on Chinese technology companies in order to slow down China's technological development. The main impacts of the trade war are that both countries partially shifted to other trading partners and also reduced foreign direct investment to each other's economies. It is also noted that the WTO has failed to fulfill its role as a regulator of trade disputes because the organization was not able to facilitate trade relations between the USA and China</p>		
KEY WORDS	<p>Trade war, USA, China, free trade, protekcionism, tariffs, WTO, trade deficit, Foreign direct investment</p>		

